

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....σελ. 2
Γενεαλογικό δένδρο..... σελ. 6
Διάγραμμα ταξινόμησης - Τίτλοι φακέλων..... σελ 7
Περιγραφή περιεχομένων φακέλων .....σελ. 9
Βιβλιογραφία.....σελ. 39

Εισαγωγή

Βιογραφικό σημείωμα

Ο Γεώργιος Σαχτούρης, γιος του Δημητρίου Πολύγκαϊρου και της Μαρίας Νικολάου Γκίτζα, γεννήθηκε στην Ύδρα στις 13 Μαΐου 1785. Ο πατέρας του, Δημήτριος, ασχολιόταν με τη ναυπηγική τέχνη και υπηρέτησε για πολλά χρόνια στην οθωμανική ναυαρχίδα. Είχε κατασκευάσει, πρώτος στην Ύδρα, ένα σκαρί δίστηλο βάρους 800 κιλών, απομίμηση των ιστιοφόρων που χρησιμοποιούνταν στα ιταλικά παράλια και ονομάζονταν σαχτούρια. Λέγεται ότι από τότε μετονομάστηκε και κράτησε ως επώνυμο το Σαχτούρης.

Ο Γεώργιος από πολύ μικρός υπηρέτησε αρχικά στο πλοίο του θείου του Αντώνη Ηλία, στο λατινάδικο του Κανάκη, όπου του συνέβη ένα ατυχές περιστατικό: ο ναύκληρος του πλοίου τον έριξε στη θάλασσα και διασώθηκε μετά από πολύωρη πάλη με τα κύματα, όταν τον περισυνέλεξε ένα διερχόμενο πλοίο. Στη συνέχεια υπηρέτησε ως ναύτης σε διάφορα υδραϊκά πλοία που ανήκαν στον θείο του Γεώργιο Βούλγαρη μέχρι το 1804, όταν ο καπετάν Φραγκίσκος Βούλγαρης (αδελφός του θείου του) αγόρασε ένα σπετσιώτικο πλοίο και τον πήρε για ναύκληρο. Το 1815 ο Γεώργιος Σαχτούρης ήταν ναύκληρος και πολύ γρήγορα αυτεξούσιος πλοίαρχος ενός καινούργιου τρίστηλου βρικίου που είχε κατασκευάσει ο Βούλγαρης στην Ύδρα. Το 1819 έγινε πλοίαρχος και συνιδιοκτήτης του βριγαντίνου “Αθηνά” που ναυπηγήθηκε μέσα σε 32 ημέρες στο Μανδράκι της Ύδρας.

Ως πλοίαρχος του “Αθηνά” πήρε μέρος στην υδραϊκή μοίρα με αρχηγό τον Γιακουμάκη Τομπάζη, που με τη σπετσιώτικη και ψαριανή μοίρα εξέπλευσαν στις 22 Απριλίου του 1821 για να απελευθερώσουν τη Χίο και τη Σάμο. Τον Φεβρουάριο του 1822 πήρε μέρος στη ναυμαχία της Πάτρας, όπου ο ελληνικός στόλος ανασυγκροτημένος υπό την αρχηγία του ναυάρχου Ανδρέα Μιαούλη έδωσε πεντάωρη μάχη με τον τουρκικό και τον ανάγκασε να τραπέι σε φυγή. Την ίδια χρονιά με τους πλοίαρχους Μαστραντώνη, Κριεζή και Μπρούσκο και αρχηγό τον Δ.Παναγιώτου ανάγκασαν την τουρκική μοίρα που απέκλειε το Μεσολόγγι να καταφύγει στα Δαρδανέλλια. Το 1823 η μοίρα του Σαχτούρη έκανε διάφορες καταστρεπτικές για τον εχθρό αποβάσεις. Το 1824 είναι η χρονιά που ξεκινά το ημερολόγιο του πολεμικού βριγαντίνου “Αθηνά”, όπου καταγράφονται λεπτομερώς και σχολιάζονται τα ναυτικά γεγονότα, οι καιρικές συνθήκες, οι ναυμαχίες και τα πρόσωπα.² Σύμφωνα με το ημερολόγιο ο Σαχτούρης έλαβε μέρος στην εκστρατεία της Κάσου (Ιούνιος 1824), των Ψαρών -ως αντεκδίκηση για την καταστροφή τους από τους Τούρκους- (Ιούνιος-Ιούλιος 1824), της Σάμου και στην εκστρατεία κατά των ενομένων εχθρικών στόλων (στις ναυμαχίες στον πορθμό της Κω, μεταξύ Χίου και Μυτιλήνης, στην Κρήτη). Το 1825 συμμετείχε στην εκστρατεία υπέρ του Μεσολογγίου, το 1826 στη ναυμαχία της Σάμου και της Μυτιλήνης, ενώ το 1827 συμμετείχε στην εκστρατεία του Κόχραν στην Αλεξάνδρεια, η οποία όμως δεν πέτυχε την πυρπόληση του αιγυπτιακού στόλου, και στη συνέχεια, πάντα με τον Κόχραν, στις επιχειρήσεις κατά του Βασιλαδίου, έξω από το Μεσολόγγι.

Όταν έφθασε στην Ελλάδα ο Ι.Καποδίστριας, ο ναυτικός αγώνας των Ελλήνων είχε ολοκληρωθεί με την καταστροφή του τουρκοαιγυπτιακού στόλου στο Ναυαρίνο, από τις ευρωπαϊκές ναυτικές δυνάμεις της Γαλλίας, Αγγλίας και της Ρωσσίας. Στις αρχές του 1828, ο Γεώργιος Σαχτούρης διορίστηκε από την κυβέρνηση, με τη σύσταση του αρχηγού των

¹ Οι παραπάνω πληροφορίες προέρχονται από χειρόγραφες σημειώσεις του Δημ.Γ.Σαχτούρη για τη βιογραφία του πατέρα του (φак. 6.5).

² Βλέπε Γεωργίου Σαχτούρη, *Ιστορικά ημερολόγια του ναυτικού αγώνος του 1821*. Εκ των πρωτοτύπων ημερολογίων αυτού. Εκδότης Σπυρ. Κουσουλίνος. Εν Αθήναις, 1890. Η πρώτη ημερολογιακή εγγραφή είναι 17 Ιουνίου 1824 και η τελευταία 5 Νοεμβρίου 1827. Στα επί μέρους ημερολόγια των ετών 1825, 1826, 1827 (αρ. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) τα γεγονότα καταγράφτηκαν από τον γραμματέα της ναυτικής μοίρας, Νικόλαο Τσικλητήρα, όπως μαρτυρεί ο ίδιος, και “υπό την οδηγία του αντιναυάρχου καπ. Γεωργίου Σαχτούρη”.

ναυτικών ευρωπαϊκών δυνάμεων λόρδου Κόδρινγκτων, αρχηγός πολεμικής ναυτικής μοίρας, με στόχο τον αποκλεισμό των δυτικών παραλιών της Πελοποννήσου και την παρεμπόδιση κάθε εχθρικού πλοίου που θα ανεφοδίαζε με τροφές και πολεμοφόδια τα στρατεύματα του Ιμπραήμ πασά, που είχαν καταλάβει τα φρούρια της Μεθώνης, Κορώνης και Νεοκάστρου στην Πελοπόννησο, ούτως ώστε να τον εξαναγκάσουν να εγκαταλείψει την Ελλάδα και να επιστρέψει στην Αίγυπτο.

Ο Σαχτούρης διετέλεσε μέλος της Ναυτικής Υπηρεσίας το 1830, μέλος, μαζί με τον Γ. Ανδρούτσο και τον Α.Ν. Αποστόλη, της Επιτροπής των Ναυτικών Καταλόγων το 1833, και μετά την άφιξη του Όθωνα ενταγμένος στο βασιλικό ναυτικό με το βαθμό του πλοιάρχου Α΄ τάξεως, υπηρέτησε ως διευθυντής του Ναυστάθμου στον Πόρο μέχρι τον θάνατό του.

Είχε παντρευτεί την Πανούργια Δημ. Γκιώνη με την οποία απέκτησαν επτά παιδιά: την Μαρία (σύζυγο α΄ Λαζάρου Νέγκα, β΄ Ανάργυρου Λεμπέση), τον Δημήτριο (σύζυγο Μαργιώς Αλεξ. Κριεζή), τον Σταμάτιο (σύζυγο Ελένης Αλεξ. Ραφαήλ Σουσάνα), τον Νικόλαο (σύζυγο Λασκαρίνας Κοσκορόλη), τον Μιλτιάδη (σύζυγο Ελένης Ιωακείμ Δημητριάδη), τον Κωνσταντίνο και τον Θεμιστοκλή.

Ο Γεώργιος Σαχτούρης πέθανε στην Ύδρα, στις 30 Ιανουαρίου 1841 και ετάφη στον ναό της Υπαπαντής.

Παρουσίαση του αρχείου

Το αρχείο Σαχτούρη, ένα λαμπρό απόκτημα για το Ε.Λ.Ι.Α., αγοράστηκε τον Οκτώβριο του 2000. Προέρχεται από την ίδια την οικογένεια και ήταν στην κατοχή του δισέγγονου του αντιναυάρχου, αξιωματικού του στρατού Δημητρίου Αλεξάνδρου Σαχτούρη, από όπου περιήλθε στα χέρια της ανηψιάς του Ζωής Βαλετοπούλου. Μοιάζει να έχει διασωθεί το σύνολο του αρχείου Γεωργίου Σαχτούρη. Στο Μουσείο Μπενάκη έχει κατατεθεί ένα πολύ μικρό τμήμα του (46 έγγραφα) των ετών 1804-1874³ καθώς και ορισμένα αντικείμενα που του ανήκαν όπως δύο λυόμενα μαστούνια, το τσιμπούκι του, ένα τηλεσκόπιο και μία πυξίδα. Στο Ιστορικό Αρχείο-Μουσείο Ύδρας και στην Ιστορική Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος εναπόκεινται τμήματα των αρχείων Ανδρέα Μιαούλη, Αντώνη Κριεζή, Αναστασίου Τσαμαδού, Λάζαρου Πινότση και άλλων συναγωνιστών του Σαχτούρη στο ναυτικό αγώνα της Επανάστασης, αλλά όχι του ίδιου του Σαχτούρη. Στο Μουσείο της Ύδρας ωστόσο, φυλάσσονται και εκτίθενται αντικείμενα που ανήκαν στον υδραίο αντιναύαρχο, όπως το τρομπόνι και το σπαθί του καθώς και δύο ναυτικά βαρόμετρα. Το αρχείο Σαχτούρη εμπλουτίζει τις συλλογές του Ε.Λ.Ι.Α., όσον αφορά τα προσωπικά αρχεία Υδραίων, όπως είναι τα αρχεία των Μανώλη και Ιάκωβου Τομπάζη, της οικογένειας Μπουντούρη, των Ιωάννη και Παύλου Κουντουριώτη, καθώς και θεματικά, από το ίδιο το περιεχόμενό του, επαυξάνει τα αρχεία που σχετίζονται με την Ελληνική Επανάσταση. Η Ελληνική Επανάσταση, μπορεί σήμερα, ιστοριογραφικά να μοιάζει εξαντλημένη και ξεπερασμένη και είναι κατανοητό ότι το ενδιαφέρον των ιστορικών εστιάζεται όλο και περισσότερο στην πρόσφατη και σύγχρονη ιστορία, αλλά πιστεύουμε παρ' όλα αυτά, ότι πολλές όψεις της αξίζουν να μελετηθούν με καινούργιες μεθόδους και αναλύσεις και είμαστε βέβαιοι ότι αυτό θα γίνει από μελλοντικές γενιές ιστορικών, ίσως για το 2021, όταν θα συμπληρώνονται 200 χρόνια από την έκρηξή της. Ενδεικτικά το συγκεκριμένο αρχείο Σαχτούρη προσφέρει μία ενδιαφέρουσα θεματική γύρω από τη ναυτιλία -τον εμπορικό και πολεμικό στόλο της εποχής-, την οικονομική και λογιστική διαχείριση των ναυτικών δυνάμεων, τη σύνθεση,

³ Σύμφωνα με πληροφορίες της Βαλεντίνης Τσελίκια, υπεύθυνης των Ιστορικών Αρχείων του Μουσείου Μπενάκη, το τμήμα του αρχείου Σαχτούρη είναι δωρεά της Μίνιας Σαχτούρη και περιλαμβάνει: πωλητήριο κτήματος στην Ύδρα (1804), επιστολή Γ. Σαχτούρη προς τον ηγούμενο Παρθένιο στον Άγιον Όρος (1821), δήλωση θεώρησης εξόδων επισκευής του πλοίου «Αθηνά» (1836), υπηρεσιακά έγγραφα του Σαχτούρη -αλληλογραφία, διπλώματα, διορισμοί, διακρίσεις για τις υπηρεσίες του προς την πατρίδα, κοινοποιήσεις, διαταγές του Ναυτικού Διευθυντηρίου και της Γραμματείας επί των Ναυτικών- (1821, 1830-1841) και έγγραφα που απευθύνονται στη χήρα του ναυάρχου (1844-1874).

διατροφή και διαβίωση των ναυτικών πληρωμάτων στον Αγώνα, όπως και τις συνέπειες για τον πληθυσμό και τον εχθρό, ενός θαλάσσιου αποκλεισμού μιας περιοχής, όπως ήταν αυτός του Μεσσηνιακού κόλπου το 1828.

Παρουσίαση του περιεχομένου του αρχείου

Η ταξινόμηση του αρχείου έγινε εξ αρχής -με άξονες τη θεματική και χρονολογία των τεκμηρίων- δεδομένου ότι τα αρχειακά τεκμήρια ήταν σε απόλυτη αταξία. Φαίνεται ότι τα έγγραφα είχαν φυλαχτεί στο παρελθόν σε ρολά και πολλά από αυτά ισιώθηκαν και τοποθετήθηκαν σε ζελατίνες από τους κληρονόμους, με τη βοήθεια συντηρητή.

Το αρχείο φυλάσσεται σήμερα σε επτά αρχειακούς φακέλους που αφορούν κατά κύριο λόγο τον Γεώργιο Σαχτούρη. Από αυτούς ένας φάκελος αφορά τον γιο του Δημήτριο και ένας διάφορα άλλα μέλη της οικογένειας Σαχτούρη.

Ο πρώτος (1) φάκελος περιλαμβάνει επίσημα έγγραφα (1822-1831) προερχόμενα από τον κυβερνήτη Καποδίστρια, τον γραμματέα Επικρατείας Σπ.Τρικούπη, τις εκάστοτε αρμόδιες κυβερνητικές αρχές για το Ναυτικό (υπουργείο Ναυτικών, Επιτροπή Ναυτικών, Γραμματεία επί των Ναυτικών, Γενικό Φροντιστήριο) που συνίστανται κυρίως σε διαταγές και οδηγίες προς τη ναυτική μοίρα που διοικούσε ο Σαχτούρης. Περιλαμβάνει επίσης σπάνια ανέκδοτα έγγραφα προερχόμενα από τη Βουλή των Ψαρών και τους παραστάτες της, Αναγνώστη Μοναρχίδα και Χ' Ανδρέα Αργύρη (1822), έγγραφα των προκρίτων της Ύδρας και των Σπετσών προς τους ναυάρχους, αντιναυάρχους, καπετάνιους και συντροφοναύτες των νησιών καθώς και έγγραφα που προέρχονται και αφορούν τη διοίκηση νησιών του Αιγαίου -κυρίως τη Σάμο- και την Πελοπόννησο (1825-1828).

Ο δεύτερος (2) φάκελος περιέχει κυρίως έγγραφα σχετικά με τον αποκλεισμό του Μεσσηνιακού κόλπου, τα οικονομικά και την τροφοδοσία των πλοίων, τον καταμερισμό των λειών (κατασχέσεων χρημάτων και εμπορευμάτων).

Στον τρίτο (3) φάκελο έχουν συγκεντρωθεί τα έγγραφα, τα σχετικά με τη Ναυτική Υπηρεσία, το Ναυτικό Διευθυντήριο και τις εργασίες της Επιτροπής των Ναυτικών Καταλόγων, που περιλαμβάνουν εκατοντάδες ονομάτων ναυτικών, με λεπτομερή στοιχεία για τη δράση του καθένα στη διάρκεια του Αγώνα.

Οι φάκελοι τέσσερα και πέντε (4-5) περιέχουν την αλληλογραφία του Γ.Σαχτούρη και καλύπτουν την περίοδο 1825-1840. Σαφώς εκτενέστερη είναι η αλληλογραφία του 1828 ενώ δεν είναι αμελητέα για τα έτη 1825-1831. Μεταξύ των επιστολογράφων συναντώνται οι περισσότεροι -γνωστοί ή λιγότερο γνωστοί- ιδιοκτήτες πλοίων, καπετάνιοι και πυρπολητές της Επανάστασης. Συχνή αλληλογραφία έχει ο Σαχτούρης με τους Φραγκίσκο Βούλγαρη, Λάζαρο Κουντουριώτη, Λάζαρο Τσαμαδό, με τον Ανδρέα Μιαούλη, τον Κωνσταντίνο Κανάρη, τον Αντώνη Κριεζή, τον πλοίαρχο του "Τιμολέοντος" Αναγνώστη Γεωργίου, τον πλοίαρχο της "Ελευθερίας" Δημήτριο Γουδή, τον πλοίαρχο του "Αντιζήλου" Κωνσταντίνο Κοτζιά, τον πλοίαρχο της "Ασπασίας" Αδριανό Σωτήρου, τον Γεώργιο Ανδρουτζό, τον αδελφό του Δημήτριο, τον γαμπρό του Λάζαρο Νέγκα, τον γραμματέα της μοίρας Ιωάννη Λάτρι, τον γραμματικό του Νικόλαο Τσικλητήρα, τον Αναγνώστη Οικονόμου, τον Λάζαρο Πινότση και τον Ιωσήφ Πιττακό. Την αλληλογραφία αυτή συμπληρώνει ένας περιορισμένος αριθμός επιστολών ξένων φιλελλήνων αξιωματικών και διπλωματών, μερικά σχέδια επιστολών του ίδιου του Σαχτούρη, επιστολές τρίτων και λιγιστές οικογενειακές επιστολές.

Ο φάκελος έξι (6) αναφέρεται στο γιο του αντιναυάρχου, Δημήτριο Γ.Σαχτούρη, πλοίαρχο, κυβερνήτη της βασιλικής θαλαμηγού "Αμφιτρίτης" και υπασπιστή του Γεωργίου Α' και περιλαμβάνει υπηρεσιακά και ναυτικά έγγραφα, ημερολόγια πλοίων, ιστορικές σημειώσεις και χειρόγραφα, επιστολές κ.ά.

Ο φάκελος επτά (7) περιέχει τα κατάλοιπα μελών της δεύτερης και τρίτης γενιάς της οικογένειας Σαχτούρη. Περιλαμβάνει έγγραφα που αφορούν τη ναυτική υπηρεσία του αξιωματικού του Ναυτικού Σταμάτη Γ.Σαχτούρη, τις μεταλλευτικές δραστηριότητες του αξιωματικού του Μηχανικού Θεμιστοκλή Γ.Σαχτούρη, και τα δύο αδέρφια του Δημητρίου Γ.Σαχτούρη. Επίσης περιλαμβάνει ορισμένα έγγραφα που αφορούν το γιο του τελευταίου,

τον υποναύαρχο Αλέξανδρο Δημ.Σαχτούρη (1851-1926) και τον εγγονό του στρατιωτικό Δημήτριο Αλεξάνδρου Σαχτούρη (1889-1960).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ - ΤΙΤΛΟΙ ΦΑΚΕΛΩΝ ΑΡΧΕΙΟΥ

Φάκελος 1 ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1822-1831)

- 1.1 Κυβερνήτης της Ελλάδος και Γραμματέης της Επικρατείας (1828)
- 1.2 Υπουργείο Ναυτικών, Επιτροπή Ναυτικών, Γραμματεία επί των ναυτικών (1825-1831)
- 1.3 Γενικόν Φροντιστήριον - Ναυτική Υπηρεσία (1828-1829)
- 1.4 Έγγραφα Ψαρών (1822)
- 1.5 Πρόκριτοι νήσων Ύδρας και Σπετζών (1824-1826)
- 1.6 Νησιά Αιγαίου - Σάμος, Τήνος, Μύκονος, Πάτμος, Ικαρία (1822, 1825-1826)
- 1.7 Πελοπόννησος - Άνω και Κάτω Μεσσηνία, Ήλις, Λακωνία, Αχαΐα, Ναύπλιο (1828)

Φάκελος 2 ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ (1824-1828, 1834, 1838)

- 2.1 Οικονομικά ναυτικής μοίρας Σαχτούρη (1828)
- 2.2 Τροφοδοσία πλοίων
- 2.3 Πλοίο "Αθηνά" - Διοικητής Γ.Σαχτούρης (1825-1828)
- 2.4-5 Λείες, έλεγχος πλοίων και κατασχέσεις εμπορευμάτων (1825-1828)
- 2.6 Έλληνες αιχμάλωτοι (1828)
- 2.7 Ποικίλα (1824-1828)
- 2.8 Εφημερίδες (1825-1838)

Φάκελος 3 ΝΑΥΤΙΚΑ - ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΑ (1830-1841)

- 3.1 Ναυτική Υπηρεσία - Ναύσταθμος Πόρου (1830-1832)
- 3.2 Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (1833-1836, 1838)
- 3.3 Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (1835-1836)
- 3.4-5 Καταστάσεις ναυτικών
- 3.6 Εκθέσεις και πιστοποιητικά εκδουλεύσεων ναυτικών κατά τον Αγώνα
- 3.7 Ναυτικό Διευθυντήριο (1836-1838)
- 3.8 Ναυτικά σήματα (1841)
- 3.9 Προσωπικά, οικογενειακά, οικονομικά κ.ά. (1826-1840)

Φάκελος 4 ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1824-1829)

- 4.1 Επιστολές προς Σαχτούρη (1824-1825)
- 4.2 Επιστολές προς Σαχτούρη (1826)
- 4.3-7 Επιστολές προς Σαχτούρη (1828)
- 4.8 Επιστολές προς Σαχτούρη (1829)

Φάκελος 5 ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1830-1840)

- 5.1-2 Επιστολές προς Σαχτούρη (1830)
- 5.3-4 Επιστολές προς Σαχτούρη (1831)
- 5.5 Επιστολές προς Σαχτούρη (1832-1833)

- 5.6 Επιστολές προς Σαχτούρη στον Πόρο (1835-1836)
- 5.7 Επιστολές προς Σαχτούρη στον Πόρο (1837)
- 5.8 Επιστολές προς Σαχτούρη (1838-1840 και αχρονολόγητες)
- 5.9 Επιστολές ξένων προς Σαχτούρη (1826-1832)
- 5.10 Επιστολές Σαχτούρη προς διαφόρους (1826-1831)
- 5.11 Επιστολές τρίτων (1826-1840)
- 5.12 Οικογενειακή αλληλογραφία (1830-1838)

Φάκελος 6 ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ (1837-1877)

- 6.1 Υπηρεσιακά, ναυτικά κ.ά. (1837-1876)
- 6.2 Ναυτικά θέματα (1839-1874)
- 6.3 Ημερολόγια πλοίων (1846-1874)
- 6.4-5 “Διήγησις ναυτικών συμβάντων”
- 6.6-7 Αλληλογραφία (1862-1877)
- 6.8 Ποικίλα
- 6.9 Εφημερίδες (1860-1873)

Φάκελος 7 ΚΑΤΑΛΟΓΙΑ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗ (1845-1958)

- 7.1 Σταμάτης και Θεμιστοκλής Σαχτούρης (1845-1879)
- 7.2 Αλέξανδρος Δημητρίου Σαχτούρης (1873-1925)
- 7.3 Δημήτριος Αλεξάνδρου Σαχτούρης (1909-1958)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Φάκελος 1

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (1822-1831)

Υποφάκ. 1.1 Κυβερνήτης της Ελλάδος και Γραμματεús της Επικρατείας (1828)

- Διαταγές, οδηγίες, εγκύκλιοι, επιστολές του Κυβερνήτη της Ελλάδος, Ιωάννη Καποδίστρια και του Γραμματέα της Επικρατείας, Σπυρίδωνος Τρικούπη, προς τον αντιναύαρχο Γεώργιο Σαχτούρη σχετικές με τον αποκλεισμό των Μεσσηνιακών φρουριών, την αποστολή του Ι.Γ.Λάτρη στο φρούριο της Γραμβούσας στην Κρήτη, τα μέτρα προφύλαξης του στόλου από την πανώλη που είχε εκδηλωθεί στο στρατόπεδο του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο, τη φύλαξη του στενού του Αλμυρού, την απόδοση των λειών, τις συνεννοήσεις με τους Αλβανούς για την παράδοση του φρουρίου της Πάτρας, τη μεταφορά τροφών στο τμήμα της Ήλιδος, την ανταλλαγή αιχμαλώτων με τους Αλβανούς.

Τα έγγραφα υπογράφουν ιδιοχείρως ο Ιωάννης Καποδίστριας και ο Σπυρίδων Τρικούπης.

Τα έγγραφα αρ. 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 14, 15, 16 απαντώνται στην έκδοση Γεωργίου Σαχτούρη, Ιστορικά ημερολόγια του ναυτικού αγώνος του 1821. Εκ των πρωτοτύπων ημερολογίων αυτού. Εκδότης Σπυρ. Κουσουλίνος. Εν Αθήναις, τυπογραφείον και βιβλιοπωλείον Κουσουλίνου και Αθανασιάδου, 1890.

1. Ναύπλιο, 20 Φεβρουαρίου 1828 (επιστολή).
2. Ναύπλιο, 25 Φεβρουαρίου 1828 (αντίγραφο διαταγής).
3. Πόρος, 5 Μαρτίου 1828 (οδηγίες).
4. Πόρος, 5 Μαρτίου 1828 (οδηγίες).
5. Πόρος, 5 Μαρτίου 1828 (ιδιαίτερες οδηγίες).
6. Πόρος, 6 Μαρτίου 1828 (διαταγή).
7. Πόρος, 8 Μαρτίου 1828 (διαταγή).
8. Αίγινα, 30 Μαρτίου 1828 (επιστολή).
9. Αίγινα, 1 Απριλίου 1828 (επιστολή, περιλαμβάνεται γαλλική μετάφραση, αποκομμένη η σφραγίδα).
10. Αίγινα, 1 Απριλίου 1828 (διαταγή).
11. Ναύπλιο, 14 Απριλίου 1828 (επιστολή, αποκομμένη η σφραγίδα).
12. Ναύπλιο, 30 Απριλίου 1828 (επιστολή).
13. Πόρος, 16 Μαΐου 1828 (διαταγή).
14. Εκ του Ωκεανού, 12/24 Μαΐου 1828 (αντίγραφο γενικής διαταγής του Εδ. Κόδρινγκτων προς τους ναυάρχους και αρχηγούς του ελληνικού στόλου).
15. Πόρος, 2 Ιουνίου 1828 (επιστολή).
16. Ναύπλιο, 15 Ιουλίου 1828 (οδηγίες, επισυνάπτεται αντίγραφο αναφοράς του Θ.Κολοκοτρώνη με ημερ. Φίλια, 13 Ιουλίου 1828).
17. Πόρος, 21 Ιουλίου 1828 (διαταγή).
18. Πόρος, 22 Ιουλίου 1828 (διαταγή).
19. Πόρος, 23 Ιουλίου 1828 (διαταγή).
20. Αίγινα, 4 Αυγούστου 1828 (διαταγή).
21. Αίγινα, 13 Αυγούστου 1828 (εγκύκλιος, έντυπο μονόφυλλο).
22. Αίγινα, 20 Αυγούστου 1828 (επιστολή, επισυνάπτεται έντυπο διάταγμα για την εσωτερική διοίκηση).
23. Πόρος, 9 Σεπτεμβρίου 1828 (επιστολή).

- Οδηγίες και διαταγές του Γραμματέως της Επικρατείας Σπυρίδωνος Τρικούπη για την απόδοση των λειών και την αποστολή του Ι.Γενοβέλη: Πόρος, 7 Μαρτίου 1828.
- Πόρος, 11 Μαρτίου 1828.
- Πόρος, 13 Ιουνίου 1828.
- Κανδήλα Ακαρνανίας, 2 Ιουλίου 1828.
- Ιδιαίτερη επιστολή Τρικούπη προς Σαχτούρη, 21 Ιουλίου [1828].

Υποφάκελος 1.2 Υπουργείο Ναυτικών, Επιτροπή Ναυτικών, Γραμματεία επί των Ναυτικών (1825-1831)

[Βλέπε και φάκελο 2.4-5 Λείες, έλεγχος πλοίων και κατασχέσεις εμπορευμάτων.]

- **Υπουργείον Ναυτικών (1825-1826):** δύο έγγραφα του υπουργείου προς τους ναυάρχους της Β' μοίρας του Στόλου κατά του "Βυζαντινού Εχθρικού Στόλου" (Ναύπλιο, 12 και 14 Μαΐου 1825) που υπογράφουν οι Ιωάννης Ν.Λαζάρου και Χ' Ανδρέας Αργύρης, σχετικά με την παραλαβή κατασχεθέντων λειών από ξένα πλοία. Μία απόφαση (αντίγραφο) της πενταμελούς Επιτροπής Αντιθαλασσίου Κριτηρίου (Ναύπλιο, 6 Μαρτίου 1826).

- Διακήρυξη του Εκτελεστικού (Γκίκας Μπότσης, Α.Μαυροκορδάτος) για τις νίκες του ελληνικού στόλου κατά του εχθρικού (Ναύπλιο, 25 Μαΐου 1825). Μονόφυλλο διαστ. 43x33 άε.

- Επιτροπή των Ναυτικών (1828-1830):

Διαταγές, ειδοποιήσεις, επιστολές της Επιτροπής (πρόεδρος Μανόλης Τομπάζης, γραμματέας Σταμάτης Δάρας) προς αντιναύαρχο Σαχτούρη για θέματα αποστολής τροφίμων στη ναυτική μοίρα. *[Βλέπε και φακ. 1.3 Γενικόν Φροντιστήριον].*

Πόρος, 21 Αυγούστου 1828 (Μ.Τομπάζης προς Σαχτούρη).

Πόρος, 7 Σεπτεμβρίου 1828.

Πόρος, 11 Σεπτεμβρίου 1828.

Πόρος, 22 Σεπτεμβρίου 1828.

Πόρος, 27 Σεπτεμβρίου 1828 (2 έγγραφα).

Πόρος, 2 Οκτωβρίου 1828.

Πόρος, 1 Μαρτίου 1829.

Ναύπλιο, 7 Ιουλίου 1830 (Π.Ρόδιος προς Σαχτούρη).

- **Γραμματεία επί των Ναυτικών (1828-1831):** ο επί των Ναυτικών Γραμματέας της κυβερνήσεως, Βιάρος Καποδίστριας προς Σαχτούρη σχετικά με θέματα των εθνικών πλοίων, το πλήρωμα της κορβέτας "Ψαρρά", την παράδοση επιστολών στον άγγλο αρμοστή στην Κέρκυρα, την παραλαβή χρημάτων από τον Κ.Γεροστάθη και τη βοήθεια στους Κρήτες (επαρχίας Μιραβέλλου) που ήθελαν να καταφύγουν στην ελεύθερη Ελλάδα.

Ναύπλιο, 10 Φεβρουαρίου 1828.

Πόρος, 7 Ιουλίου 1828.

Ναύπλιο, 18 Φεβρουαρίου [1829].

Ναύπλιο 19 Ιουνίου 1830.

Ναύπλιο, 18 Νοεμβρίου 1830.
 Ναύπλιο, 19 Νοεμβρίου 1830.
 Ναύπλιο, 20 Νοεμβρίου 1830 (δύο έγγραφα).
 Ναύπλιο, 27 Δεκεμβρίου 1830.
 Ναύπλιο, 30 Δεκεμβρίου 1830.
 Ναύπλιο, [30 Δεκεμβρίου 1830].
 Ναύπλιο, 18 Ιουλίου 1831.

- Τευχίδιο με αντίγραφα των αποσταλέντων επιστολών προς τη Ναυτική Γραμματεία της Κυβερνήσεως και τον Κωνσταντίνο Γεροστάθη (20 Νοεμβρίου 1830 - 9 Ιανουαρίου 1831).

Υποφάκελος 1.3 Γενικόν Φροντιστήριον - Ναυτική Υπηρεσία (1828-1829)

Επιστολές, διαταγές, οδηγίες του Γενικού Φροντιστηρίου (Β.Καποδίστριας, Α.Μαυροκορδάτος, Κ.Ζωγράφος) και του μέλους των επί των Ναυτικών Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου προς τον Γ.Σαχτούρη σχετικά με τον ανεφοδιασμό των πλοίων της μοίρας σε τροφές και σε πυρίτιδα, τη μισθοδοσία των πληρωμάτων, την εκποίηση και αναλογία μεριδίων από τις λείες, τις κινήσεις της ναυτικής μοίρας, τη διεκπεραίωση, μέσω θαλάσσης, της αλληλογραφίας προς τους ναυάρχους Δερινγύ και Κόδρινγκτων. *[Βλέπε και φακέλους 2.1 και 2.2]*

Αίγινα, 2 Απριλίου 1828 (αντίγραφο). Επισυνάπτεται έντυπη διαταγή της κυβερνήσεως προς το Γενικό Φροντιστήριο με οδηγίες σχετικές με τα του πολέμου, ημερ. 31 Μαρτίου 1828.

Αίγινα, 6 Απριλίου 1828. Επισυνάπτεται έντυπος κανονισμός για την ημερήσια τροφοδοσία του ναυτικού σε εβδομαδιαία βάση.

Πόρος, 9 Απριλίου 1828

Απόσπασμα επιστολής, 9 Απριλίου 1828

Αίγινα, 13 Απριλίου 1828

Αίγινα, 23 Απριλίου 1828

Αίγινα, 4 Μαΐου 1828

Πόρος, 19 Μαΐου 1828

Πόρος, 21 Μαΐου 1828

Πόρος, 4 Ιουνίου 1828

Πόρος, 4 Ιουνίου 1828

Αίγινα, 8 Ιουνίου 1828

Πόρος, 11 Ιουνίου 1828

Πόρος, 11 Ιουνίου 1828

Πόρος, 13 Ιουνίου 1828

Πόρος, 16 Ιουνίου 1828

Πόρος, 16 Ιουνίου 1828

Πόρος, 11 Ιουλίου 1828

Πόρος, 15 Ιουλίου 1828

Πόρος, 21 Ιουλίου 1828

Πόρος, 21 Ιουλίου 1828

Πόρος, 22 Ιουλίου 1828

Πόρος, 25 Ιουλίου 1828

Πόρος, 4 Αυγούστου 1828

Αίγινα, 6 Αυγούστου 1828

Αίγινα, 9 Αυγούστου 1828

Αίγινα, 18 Αυγούστου 1828. Επισυνάπτεται αίδιόγραφο επιστολής της επί της Οικονομίας Επιτροπής

Αίγινα, 19 Αυγούστου 1828

Πόρος, 4 Σεπτεμβρίου 1828

Πόρος, 28 Σεπτεμβρίου 1828

Πόρος, 17 Οκτωβρίου 1828

Αίγινα, 23 Δεκεμβρίου 1828 (αντίγραφο αναφοράς της Εξεταστικής Επιτροπής των Λειών προς τον κυβερνήτη σχετική με την εξέταση των λογαριασμών της μοίρας Σαχτούρη και την αναλογία που αντιστοιχεί στην κυβέρνηση, στους πλοιάρχους για τις επισκευές των πλοίων, στα πληρώματα από την εκποίηση των λειών).

Αίγινα, 12 Φεβρουαρίου 1829

Αίγινα, 30 Δεκεμβρίου 1829

- **Η επί της Οικονομίας Επιτροπή (Αναγνώστης Δεληγιάννης, Γεώργιος Σταύρου, Νικόλαος Σπηλιάδης):** αλληλογραφία της Επιτροπής και της Αδέσπιδης επί των εθνικών προσόδων επαρχιών Μεσσηνίας με τον Σαχτούρη για την αποστολή δύο γρούπων (χρηματοδεμάτων) με 80.497 γρόσια, τα χρήματα των εθνικών προσόδων και την παραλαβή ενός άλλου από τον επίτροπο Κάτω Μεσσηνίας Γεώργιο Ψύλλα, μέσω του πλοιάρχου Κ.Ν.Κοτζιά (Ιούνιος - Σεπτέμβριος 1828).

Υποφάκελος 1.4 Έγγραφα Ψαρών (1822)

Τα έγγραφα είναι ανέκδοτα. Ελέγχθηκαν ως προς τη δημοσίευσή τους με την έκδοση Αρχείον Ψαρών 1821-1827. Εκδιδόμενον υπό Βασ. Σφυρόερα. Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, Κέντρο Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού, 1974. (Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, 7)

Τα έγγραφα αρ. 5, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 16 φέρουν τη σφραγίδα των Ψαρών. Η γραφή της νήσου Ψαρά συναντιέται στα έγγραφα με δύο ρ, ενώ η επιλογή της γραφής εδώ, είναι με ένα ρ.

1. Δηλοποίηση (αντίγραφο) πρέσβων του Ολυμπίου, Στέριου Χ΄ Κώστα και Νικολάου Κώνστα Κασουμούλη (Ψαρά, 23 Φεβρουαρίου 1822).

2. Επιστολή πλοιάρχων Νικολή Αποστόλη και Ανδρέα Γιαννίτζη προς τους Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδη (Εκ του ελληνικού στόλου ευρισκομένου περί το Μεσολόγγι, 26 Φεβρουαρίου 1822).

3. Επιστολή πληρεξουσίων παραστατών Ψαρών προς Ιωάννη Βαρβάκη (3 Μαρτίου 1822).

4. Λογαριασμός εξόδων караβιού “Ψαρά” (9 Μαρτίου 1822).

5. Οι πρόκριτοι της νήσου Ψαρών προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδη (Ψαρά, 9 Μαρτίου 1822).

6. Νικολής Χ΄ Δημητράκης Κοτζιάς, Ιωάννης Γεωργίου Καλάρης, Γεώργιος Κωνσταντίνου Διασάκης, Δημήτριος Μπρατζάνος προς Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδη στην Κόρινθο (Ψαρά, 16 Μαρτίου 1822).

7. Νικολής Αποστόλης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδη (Εκ του ελληνικού περγανδίνου [...] αραγμένου περί την Πάτρα εις τον Άγιον Ανδρέα, 16 Μαρτίου 1822).

8. Βεβαίωση πληρεξουσίων Ψαρών για την παραλαβή της συνεισφοράς του Ιωάννη Βαρβάκη σε μπαρούτι, μολύβια, χαρτιά και λοιπά διά μέσου του Αντωνίου Κομιζόπουλου (Κόρινθος, 12 Απριλίου 1822).
9. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς τους παραστάτες (Ψαρά, 16 Απριλίου 1822).
10. Ανδρέας Μαυρογιάννης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδα (Σπέτζαις, 20 Απριλίου 1822).
11. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδα (Ψαρά, 6 Μαΐου 1822).
12. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδα (Ψαρά, 8 Μαΐου 1822).
13. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη και Αναγνώστη Μοναρχίδα (Ψαρά, 19 Μαΐου 1822).
14. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς παραστάτες (Ψαρά, 25 Μαΐου 1822).
15. Αδέλφια Παπανικολήδες, Ανδρέας και Δημήτρης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη (Ψαρά, 30 Μαΐου 1822).
16. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς παραστάτες (Ψαρά, 31 Μαΐου 1822).
17. Αναγνώστης Μοναρχίδης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη στο Άργος (Τήνος, 31 Μαΐου 1822).
18. Αναγνώστης Μοναρχίδης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη στο Άργος (Τήνος, 4 Ιουνίου 1822).
19. Η Βουλή της Νήσου Ψαρών προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη (Ψαρά, 7 Ιουνίου 1822).
20. Αναγνώστης Μοναρχίδης προς Χ΄ Ανδρέα Αργύρη στο Άργος (Ψαρά, 7 Ιουνίου 1822).

Υποφάκελος 1.5 Πρόκριτοι νήσων Ύδρας και Σπετζών (1824-1826)

Τα έγγραφα αρ. 3, 7, 8 είναι εκδεδομένα στο Αρχεϊόν Κοινότητος Ύδρας του Λιγνού, τόμος ΙΑ΄, τα υπόλοιπα είναι ανέκδοτα.

1. Πιστοποιητικά (2) για τη συμμετοχή του Ύδραϊου συντροφοναύτη Παντελή Γ.Τζάκου στα πυρπολικά πλοία με καπετάνιους τον Δ.Ραφαλιά και Αντώνιο Παυλή στις ναυμαχίες Σάμου και Μεθώνης (1824, 1825). *[Υπογράφουν οι πρόκριτοι Ύδρας].*
2. Βεβαίωση συμμετοχής του Δάντε Κ.Ρήγα στις εκστρατείες Ναυπλίου, Μεσολογγίου, Χίου, και Σάμου με τον αντιναύαρχο Σαχτούρη (1825). (Επικύρωση υπογραφής από τη δημογεροντία Ύδρας).

3. Επιστολή προκρίτων Ύδρας προς Σαχτούρη (Ύδρα, 24 Απριλίου 1825). (Αποστολή κρασιού).
4. Επιστολή προκρίτων Ύδρας προς αντιναύαρχο, καπετάνιους και συντροφοναύτες των πλοίων Ύδρας (Ύδρα, 25 Απριλίου 1825). (Αποστολή τροφίμων).
5. Επιστολή προκρίτων Ύδρας προς αντιναύαρχο Γεώργιο Σαχτούρη και καπετάν Λάζαρο Λαλεχό (Ύδρα, 17 Οκτωβρίου 1825). (Αναχώρηση ναυάρχου Μιαούλη με όλα τα πολεμικά πλοία προς ενίσχυση της μοίρας και άφιξη λόρδου Κόχραν).
6. Επιστολή προκρίτων Ύδρας και Σπετζών προς διοικητάς και προκρίτους Σάμου (Ύδρα, 21 Ιουλίου 1826). (Πληρωμή εθνικών προσόδων και αναλογίας εράνου).
7. Επιστολή προκρίτων Ύδρας και Σπετζών προς ναύαρχο, αντιναύαρχο, καπετάνιους, συντροφοναύτες Ύδρας και Σπετζών (Ύδρα, 29 Ιουλίου 1826). (Αποστολή πλοίων για ενίσχυση, δυσχερής χρηματική κατάσταση της μοίρας).
8. Επιστολή προκρίτων Ύδρας και Σπετζών προς ναύαρχο Γεώργιο Ανδρούτζο, αντιναύαρχο Γεώργιο Σαχτούρη, καπετάνιο και συντροφοναύτες (Ύδρα, 4 Αυγούστου 1826). (Συγκέντρωση χρέους Σαμίων).
9. Σχέδιο απαντητικής επιστολής Σαχτούρη προς προκρίτους νήσου Ύδρας (Από το πλοίο “Αθηνά” εις Κολόνες Σάμου, 11 Αυγούστου 1826).
10. Επιστολή προκρίτων Ύδρας και Σπετζών προς Γ.Ανδρούτζο, Γ.Σαχτούρη, καπετάνιους και συντροφοναύτες πλοίων Ύδρας και Σπετζών (Ύδρα, 16 Αυγούστου 1826). (Αποστολή επιπλέον караβιών στη Σάμο, ανάγκη να μην εγκαταληφθεί το νησί).
11. Επιστολή προκρίτων Ύδρας προς αντιναύαρχο, καπετάνιο και συντροφοναύτες πλοίων Ύδρας (Ύδρα, 20 Αυγούστου 1826). (Πληρωμή των μισθών της μοίρας).
12. Σημείωμα προκρίτων Ύδρας προς αντιναύαρχο για τα όπλα που κατέχουν οι ναύτες ύστερα από καυγά με στρατιώτες (χ.χ.).

Υποφάκελος 1.6 Νησιά Αιγαίου - Σάμος, Τήνος, Μύκονος, Πάτμος, Ικαρία (1822, 1825-1826)

Σάμος (1825-1826) [*Βλέπε και φάκελο 1.5 έγγραφα αρ. 6, 8, 9, 10*].

- Σχέδια επιστολών ναυάρχων ελληνικού στόλου προς προκρίτους, εφόρους, οπλαρχηγούς Σάμου (24, 30, 31 Ιουλίου 1826).
- Επιστολές του Λυκούργου Λογοθέτη, του Κωνσταντίνου Λαχανά, των εφόρων των χωριών Καρλόβασι και Βαθύ, των κατοίκων Μαραθόκαμπου και Παγώνδου, των “πατριωτών” (Ιωάννη Παντελή και Παναγιώτη Ιωάννου), του τελώνη Σάμου, Γεωργίου Δ.Κριεζή, σχετικές με τις ενέργειες των τοπικών αρχών για την καθυστερούμενη συγκέντρωση ζώων, κρασιού και χρημάτων που αντιστοιχούν στην αναλογία του νησιού στις εθνικές προσόδους καθώς και με τις κινήσεις του εχθρού (23 Απριλίου 1825, Μάιος-Αύγουστος 1826).
- Οικονομικά: κοινοί λογαριασμοί Σάμου (1824-1825), σημειώματα παραλαβής διαφόρων νομισμάτων από χωριά της Σάμου έναντι πληρωμής εθνικού δανείου (1825-1826).

Τήνος, Μύκονος (1822, 1825-1826)

- Πιστοποιητικό ανδρείας Γεωργίου Πράσινου (Μύκονος, 25 Οκτωβρίου 1822, υπογράφει ο Ιωάννης Μαυρογέννης), δύο επιστολές του επάρχου Τήνου (υπογράφει ο γεν.γραμματεύς Βαπτιστής Δρόσος) σχετικές με το κούρσεμα ρωσικής γολέτας από τον Ψαριανό καπετάνιο Α.Καμπούρη, την αποστολή κάμφορας, δαδιών και προβάτων (1825) και μία επιστολή επιτροπής πλοιάρχων για την κατάσχεση δύο πλοίων τους από τον αντιναύαρχο Παυλούτζη (12 Ιουλίου 1826).

Πάτμος (1826)

- Πρόσκληση εφόρων επαρχίας Πάτμου (Ιωάννη Καρπαθάκη, Κωνσταντίνου Κεφαλιάδη) προς τον καπετάνιο του πυρπολικού, Γεώργιο Καμίνη (17 Αυγούστου 1826).

Ικαρία (1826)

- Επιστολή του αρχηγού του ελληνικού στόλου Γ.Σαχτούρη προς τους προκρίτους και κατοίκους του νησιού για την πληρωμή των ζημιών και της αναλογίας των εθνικών προσόδων από τα χωριά (26 Ιουλίου 1826).

Υποφάκελος 1.7 Πελοπόννησος - Άνω και Κάτω Μεσσηνία, Ήλις, Λακωνία, Αχαΐα, Ναύπλιο (1828)

Άνω Μεσσηνία⁴

Αναφορές και επιστολές εκτάκτου επιτρόπου Α.Τζούνη και υγειονόμου και λιμενάρχη Ν.Κρίτζου προς Γ.Σαχτούρη.

- Φρουτζάλα, 29 Μαΐου 1828 (λήψη μέτρων για τη μετάδοση πανώλης λόγω αγοραπωλησιών με τους αναχωρούντες από Κορώνη).

- Λυγούδιστα, 1, 11, 18, 24 Ιουλίου 1828 [*τέσσερις επιστολές*] (διέλευση πλοίων φορτωμένων με χαλκό, μπρούτζο και πληρωμή δασμών, συχνές μετακινήσεις του Π.Λαμπρόπουλου στα εχθρικά φρούρια, συλλήψεις λαθρεμπόρων καϊκτζήδων).

- Λυγούδιστα, 24 Αυγούστου 1828 (παράνομη αγορά χαλκού του Αλέξανδρου Θ.Υδραίου για λογαριασμό του καπετάν Νικόλα. Επισυνάπτονται αντίγραφα αναφοράς λιμενάρχη, απόδειξης παραλαβής χαλκώματος, κυβερνητικής διαταγής για την εκμετάλλευση μεταλλευμάτων).

- Γαργαλιάνοι, 26 Αυγούστου 1828 [*δύο επιστολές*] (σύλληψη και μεταγωγή δύο λαθρεμπόρων).

Κάτω Μεσσηνία

Αναφορές και επιστολές του εκτάκτου επιτρόπου Γεωργίου Ψύλλα,⁵ των δημογερόντων επαρχίας Σταυροπηγής και των προκρίτων Ανδρούβιστας προς Γ.Σαχτούρη.

⁴ Σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Επικράτειας κατά την καποδιστριακή περίοδο, το τμήμα Άνω Μεσσηνίας αποτελείτο από τις επαρχίες Αρκαδίας, Νεοκάστρου, Μεθώνης-Κορώνης, ενώ το τμήμα Κάτω Μεσσηνίας από τις επαρχίες Νησίου, Καλαμάτας, Εμπλακίων, Ανδρούσης, Λεονταρίου, Μικρομάνης και Δυτικής Μάνης. Βλέπε Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος, *Σφραγίδες Ελευθερίας*, 1821-1832. Αθήνα, 1983, σελ. 53.

⁵ Βλέπε Γεωργίου Ψύλλα, *Απομνημονεύματα του βίου μου*. Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1974 (Μνημεία Ελληνικής Ιστορίας 8), σελ. 143-183 (κεφάλαιο Ζ' Έκτακτος Επίτροπος Κάτω Μεσσηνίας 1828-1829).

- Φρουζάρα, 29 Μαΐου 1828 (μέτρα αποκλεισμού του Μεσσηνιακού κόλπου προς αποφυγή του λαθρεμπορίου).
- Σκαρδαμούλα, 12 Ιουνίου 1828 (να αφηθεί ελεύθερο το καΐκι που συνελήφθη ενώ εστάλη από τον στρατηγό Δ.Μούρτζινο να ψαρέψει).
- Σκαρδαμούλα, 14 Ιουνίου 1828 (ζητά να τον μεταφέρει η γολέτα του καπετάν Κ.Κοτζιά στον Αλμυρό).
- Καλαμάτα, 19 Ιουνίου 1828 (αναχώρηση Τουρκαλβανών και ανεπιτυχής προσπάθεια διαίρεσής τους από τον Ιμπραήμ).
- Καλαμάτα, 20 Ιουνίου 1828 (να δοθεί πίσω το πλοίο του Δ.Μαυρικού μετά την κατάσχεση του φορτίου του).
- Καλαμάτα, 20 Ιουνίου 1828 (αποστολή οπωροκηπευτικών προϊόντων ως δείγμα φιλίας και υπόληψης).
- Καμάρι, 9 Ιουλίου 1828 [*αντίγραφο*] (να δοθεί άδεια στο πλοίο του Κ.Ευστάθιου να πλεύσει στον Αλμυρό).
- Αλμυρός, 14 Ιουλίου 1828 (οι δημογέροντες επαρχίας Σταυροπηγής ζητούν να δοθεί άδεια στο πλοίο “Λεωνίδα” του Καπ. Νικ.Βρατζάνου να έρθει από το Μαραθονήσι για να ξεφορτώσει σιτάρι).
- Καμάρι, 3 Αυγούστου 1828 (να περάσει τον αποκλεισμό το φορτωμένο με τρόφιμα καΐκι του πλοιάρχου Ν.Μπισμίκη).
- Καμάρι, 4 Αυγούστου 1828 (να ελευθερωθεί το λαντζόνι του Ι.Καρκούτα που κατακρατήθηκε από Σπαρτιάτες).
- Σκαρδαμούλα, 6 Αυγούστου 1828 [*πρωτότυπο και αντίγραφο*] (οι πρόκριτοι της Ανδρούβιστας υπόσχονται τη δίωξη των λαθρεμπόρων της επαρχίας).
- Σκαρδαμούλα, 7 Αυγούστου 1828 [*δύο έγγραφα*] (υπόσχεση λαθρεμπόρων να σταματήσουν το εμπόριο με τα εχθρικά φρούρια).
- Καμάρι, 16 Αυγούστου 1828 (πειρατεία εμπορικού πλοίου στα παράλια της Σπάρτης από τον Μιχάλη Κουβατζάκο Τζιπουλιάνο).
- 20 Αυγούστου 1828 (αποστολή εθνικών χρημάτων με πλοία της μοίρας Σαχτούρη).
- Καλαμάτα, 28 Αυγούστου 1828. Επισυνάπτονται δύο έγγραφα των επαρχιακών δημογερόντων Σταυροπηγής και Καλαμάτας (αίτηση για άδεια διέλευσης από τον αποκλεισμό πλοίων με τροφές για τις ανάγκες των κατοίκων Αλμυρού και Καλαμάτας).

Ήλις, επαρχία Γαστούνης

Αναφορές εκτάκτου επιτρόπου Μπενιζέλου Ρούφου, δημογεροντείου Γαστούνης, λιμενάρχη και υγειονόμου Ήλιδος Γ.Λαδόπουλου, αστυνόμου και υγειονόμου Ανδρέα Καλαμογάρτη προς Σαχτούρη. [*Βλέπε και φάκελο 2.4-5*].

- Φραγκαβίλα της Γαστούνης, 27 Ιουνίου 1828. Επισυνάπτεται πιστοποιητικό λιμεναρχών Πυργίου (ζητούν άδεια να φέρουν καλαμπόκι από τα Επτάνησα για τις ανάγκες σε ψωμί των αποκλεισμένων χριστιανών).
- Γουρζούμιστα, 5 Ιουλίου 1828 (αναφέρει κανονιοβολισμό ιταλικής κορβέτας στην είσοδο του Κορινθιακού κόλπου, πορεία αποσκιρτησάντων από τον Ιμπραήμ Αλβανών, πείνα κατοίκων τμήματος Ήλιδος).
- Γουρζούμιστα, 6 Ιουλίου 1828 (ζητά άδεια για ανεφοδιασμό σε τροφές και χαρτί γραψίματος διαβεβαιώνοντας για τη διακοπή επικοινωνίας με τους εχθρούς μέσα στα φρούρια).

- Φραγκοπήδημα, 9 Ιουλίου 1828 (ζητούν άδεια εισόδου πλοιαρίων για μεταφορά τροφών περιγράφοντας τις μετακινήσεις των κατοίκων και τη μετάδοση της πανώλης).
- Γλαρέντζα, 10 Ιουλίου 1828 (ζητά να παραμείνει ο Αναγνώστης Γεωργίου στη Γλαρέντζα γιατί γνωρίζει και χειρίζεται τα πράγματα της επαρχίας όπως πρέπει).
- Κατάκωλο, 19 Ιουλίου 1828 (ζητά άδεια για ταξίδια της γολέτας Σπύρου Μαρκιάτου με ιονική σημαία για μεταφορά τροφών).
- Γλαρέντζα, 22 Ιουλίου 1828 (αναφέρει ειδήσεις για κινήσεις πλοίων, τις συνομιλίες των τριών ξένων ναυάρχων στη Ζάκυνθο, την αναχώρηση των Αλβανών από τον Πύργο).
- Γλαρέντζα, 26 Αυγούστου 1828 (αποστέλλει γράμματα του εκτάκτου επιτρόπου Αχαΐας, Γ.Μαυρομμάτη και του Αναγνώστη Γεωργίου).

Λακωνία

Επιστολές εκτάκτου επιτρόπου Ιωάννη Γενοβέλη προς Σαχτούρη.

- Αλμυρός, 6, 14, 20, 28, 29 Απριλίου και 3 Μαΐου 1828 (ειδήσεις για τις κινήσεις του Ιμπραήμ).
- Μυστράς, 20 Μαΐου 1828 (διαβιβάζει έγγραφο του επιτρόπου Αργολίδος).
- Μυστράς, 20 Μαΐου και 26 Ιουνίου 1828 (ζητά να εφοδιαστεί με διαβατήριο ο πλοίαρχος Π.Λαμπρινόπουλος).
- Μαραθονήσι, 22 Αυγούστου 1828 (διαβιβάζει αίτηση του καπετάνιου ιονικού μπρικιού, Γκούλιου Μασέλου, που θέλει να συμφωνήσει με τον Ιμπραήμ τη ναύλωση του πλοίου του για τη μεταφορά στρατευμάτων στην Αίγυπτο).

Αχαΐα

Έγγραφα εκτάκτου επιτρόπου Γεωργίου Μαυρομμάτη προς Σαχτούρη.

- Βοστίτζα, 10 Αυγούστου 1828 (ζητά αντίγραφο κυβερνητικής διαταγής για την είσοδο των πλοίων στον Κορινθιακό κόλπο για αγορά σταφίδας).
- Βοστίτζα, 12 Αυγούστου 1828 (ζητά την άμεση εφαρμογή της κυβερνητικής διαταγής προς όφελος του έθνους).

Ναύπλιο

Ο προσωρινός διοικητής επαρχίας και πόλεως Ναυπλίου, Ιωάννης Θεοτόκης, διαβιβάζει αντίγραφο διατάγματος με το οποίο ο Γ.Σαχτούρης διορίζεται μέλος της Στρατιωτικής Επιτροπής που θα κρίνει τον Γεώργιο Παρασκευά Δημητζανίτη (27 Φεβρουαρίου 1828).

Φάκελος 2

ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ (1824-1828, 1834, 1838)

Υποφάκελος 2.1 Οικονομικά ναυτικής μοίρας Σαχτούρη (1828)

- Ισολογισμοί, λογαριασμοί, αποδείξεις πληρωμής αναλογίας χρημάτων Γενικού Φροντιστηρίου προς τους πλοίαρχους της μοίρας (Δ.Α.Γουδή, Σταύρο Πινότζη, Αδριανό Α.Σωτήρου, Αναγνώστη Γεωργίου, Ν.Παντελή

Νικολάκη, Κ.Ν.Κοτζιά) για τις ανάγκες μισθοδοσίας και τροφοδοσίας των πληρωμάτων (Μάρτιος-Οκτώβριος 1828).

Υποφάκελος 2.2 Τροφοδοσία πλοίων

- Λογαριασμοί, κατάλογοι ειδών διατροφής (ποσότητες και τιμές τροφίμων) που μοιράζονταν στα πλοία της μοίρας, κατ' αναλογία των πληρωμάτων, και προέρχονταν από το Γενικό Φροντιστήριο, υπό την ευθύνη του γραμματέα και φροντιστή Ι.Γ.Λάτρι. *[Τροφές: ψωμί, κρασί, παξιμάδι, λάδι, κρεμμύδια, σαρδέλλες, κρέας παστό, ρύζι, τυρί, κουκιά, φασόλια κ.λπ.]*

Υποφάκελος 2.3 Πλοίο “Αθηνά” - Διοικητής Γ. Σαχτούρης (1825-1828)

- Οργανισμός του πληρώματος του ελληνικού βρικού (1828).
 - Ονομαστικοί κατάλογοι (4) συντρόφων καπετάν Γεώργη Σαχτούρη.
 - “Κατάστιχον των όσων λαμβάνουν οι ναύτες του Ελλ.Βρικού Αθηνάς του αντιναύαρχου Γ.Σαχτούρη από τους μισθούς των.1828. Εις τον αποκλεισμόν της Πελοποννήσου”.
 - Λογαριασμοί εξόδων караβιού (1825, 1827).
 - Δύο λογαριασμοί πληρωμής των ναυτών (Μάρτιος, Ιούλιος 1828).
 - Αντίγραφο καταλόγου “των συγκροτούντων τον στολίσκον πλοίων” για τον αποκλεισμό του Κορινθιακού κόλπου.

Υποφάκελος 2.4-5 Λείες , έλεγχος πλοίων και κατασχέσεις εμπορευμάτων (1825-1828)

- Κατάστιχο με ημερολογιακές αναγραφές ελέγχου πλοίων και καϊκιών με στοιχεία για το πλοίο, τον καπετάνιο, το φορτίο καθώς και πρόχειρους υπολογισμούς για τις αναλογίες από τις λείες (Μάρτιος-Μάιος 1828).
 - Συλλήψεις και κατασχέσεις φορτίων εχθρικών πλοίων και λαθρεμπόρων: κατάλογοι κατασχθέντων εμπορευμάτων και πραγμάτων, λογαριασμοί πωλήσεων των λειών, σημείωση απώλητων λειών, σημειώσεις εμπορευμάτων και πρόχειροι υπολογισμοί διανομής αναλογίας λειών και νομισμάτων (1825, 1828).

- Εξοφλητικές αποδείξεις πληρωμής αναλογίας λειών στους πλοιάρχους και πληρώματα (1828).
 - Δηλώσεις και αναφορές επισκέψεων σε ξένα πλοία (1825-1828).
 - Προσωρινά διαβατήρια πλοίων υπογεγραμμένα από τους πλοιάρχους της μοίρας (Αναγνώστη Γεωργίου, Αδριανό Α.Σωτήρου) και από τον Φρανκ Α. Άστιγξ, με τα οποία επιτρεπόταν η ελεύθερη διέλευση από τον αποκλεισμό (1828).
 - “Ραπόρτα” (2) καπεταναίων που σταματήθηκαν και ανακρίθηκαν από το ελληνικό βρίκι “Τιμολέων” (Μάιος 1828).
 - Υποσχετικό γράμμα Μανιατών λαθρεμπόρων που αφέθηκαν ελεύθεροι (28 Αυγούστου 1828).

Υποφάκελος 2.6 Έλληνες αιχμάλωτοι (1828)

Κατάστιχο (αναγράφεται το όνομα του αιχμαλώτου, όνομα πατρός και μητρός, πατρίδα, ηλικία) με εξωτερική ένδειξη “Καταγραφή αιχμαλώτων Ελλήνων ελευθεροθέντων από τα Μεσσηνιακά φρούρια και παραδοθέντων εις τον αντιναύαρχον Σαχτούρη. 1828.” *[Το κατάστιχο έχει υποστεί αλλοιώσεις από νερό (;) με αποτέλεσμα να έχει ξεθωριάσει το καφέ μελάνι και να είναι δυσανάγνωστα τα ονόματα που αναγράφονται στο κάτω μισό μέρος των σελίδων του.]*

Υποφάκελος 2.7 Ποικίλα (1824-1828)

- Ναυλωθέντα πλοία από τον Αιγύπτιο Μεχμέτ Αλή (1824):

1) “Αντίγραφον του καταλόγου των αουστριακών πλοίων των ναυλωθέντων από τον Μεχμέτ Αλή κατά την εφεινικήν εκστρατείαν εις τας 15 και 16 Ιουλίου 1824 και εκπλευσάντων από Αλεξάνδρειαν τη 18 του αυτού, στελλομένου από τον εν Αλεξανδρεία αουστριακόν κόνσολον Γεώργιον Φραντζέσκου Κακάβον προς τον εν Κωνσταντινουπόλει αουστριακόν πρέσβυν”. [Ο κατάλογος περιλαμβάνει το είδος και όνομα του πλοίου, όνομα καπετάνιου, διεύθυνση, φορτίο, φορτωτή].

2) “Κατάλογος των Αγγλικών, Ισπανικών, Ρωσσικών, Σαρδιακών, Τοσκανικών, Αουστριακών και Αμερικανικών πλοίων, των ναυλωθέντων από τον Μεχμέτ Αλή κατά την εφεινικήν εκστρατείαν και απαρίθμησις αυτών μετά των τουρκικών φορτηγών και πολεμικών”.

- Έκκληση του Κόχραν προς τους Έλληνες για συνέχιση του πολέμου εναντίον των Τούρκων (Εκ του πλοίου “Ελλάς”, 12 Απριλίου 1828).

- “Εξομολόγησις Δημητρίου Κορωνιού ελθόντος από Μοθώνη σίμερον” (Αλμυρός, 4 Απριλίου 1828).

- Αντίγραφο επιστολής Αλβανών μπέηδων προς Νικήτα Σταματελόπουλο σχετικής με την αποσπίρτησή τους από τις δυνάμεις του Ιμπραήμ και την επιστροφή τους, μέσω Πάτρας, στην πατρίδα τους (Κεφαλόβρυσο, 14 Ιουνίου 1828).

- Μεταφράσεις στα ελληνικά δύο οθωμανικών εγγράφων που αναφέρονται στην έξοδο των πολιορκημένων από τα φρούρια της Μεσσηνίας.

- Ειδήσεις από τη Μεθώνη για τις κινήσεις του Ιμπραήμ: απόσπασμα επιστολής στα ιταλικά, αντίγραφα επιστολών Marc Frani προς τον αουστριακό πρέσβη στη Ζάκυνθο κ.ά. (Μάιος - Ιούνιος 1828).

- Ποικίλα: σημειώματα, αποδείξεις.

Υποφάκελος 2. 8 Εφημερίδες (1825-1838)

Ο φίλος του Νόμου. Εφημερίς της νήσου Ύδρας. (Ύδρα, 2, 16, 23, 26 Οκτωβρίου και 2, 6, 9, 12 Νοεμβρίου 1825. Αριθμοί φύλλων 149, 150, 151, 153, 154, 156, 157, 158).

Ανεξάρτητος Εφημερίς της Ελλάδος. (Αίγινα, 1 και 24 Απριλίου 1828. Αριθμοί φύλλων 34, 35)

Εφημερίς Έκτακτος του Ενωμένου Κράτους των Ιονικών Νήσων. (Κορφοί, 6, 8 Μαρτίου 1828).

Γενική Εφημερίς της Ελλάδος. (Αίγινα, 15 Φεβρουαρίου 1828. Αριθμός φύλλου 12).

Malta Government Gazette. (Malta, 7 May 1828. Αριθμός φύλλου 899).

L' abeille grecque. (Αίγινα, Ιούνιος-Ιούλιος 1828. Αριθμοί φύλλων 65, 66, 67, 69, 72, 78, 80).

Έφορος Στρατιωτικός, μονόφυλλο με δίγλωσση αναγγελία έκδοσης υπογεγραμμένη από τον επιλοχαγό Κ.Αξελό. (Ναύπλιο, 24 Νοεμβρίου 1834).

Αθηνά. (Αθήναι, 20 Απριλίου 1838. Αριθμός φύλλου 524).

Ο Ερμής. Εφημερίς των Κυκλάδων. (Σύρα, 2 Μαρτίου 1838. Αριθμός φύλλου 1).

Φάκελος 3

ΝΑΥΤΙΚΑ - ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΑ (1830-1841)

Υποφάκελος 3.1 Ναυτική Υπηρεσία - Ναύσταθμος Πόρου ⁶(1830-1832)

- Δηλοποίηση της Ναυτικής Υπηρεσίας για τα μέτρα εξοικονόμησης τροφών για τις αποθήκες του Ναυστάθμου στον Πόρο (υπογεγραμμένη από τον Γ.Σαχτούρη και Χ' Ανδρέα Αργύρη), έγγραφο του Λιμεναρχείου Ύδρας (Λ.Κοκκίνης) προς τη Ναυτική Υπηρεσία για την αποστολή καταρτιού και πανιών ναυαγήσαντος πλοιαρίου, έγγραφο αστυνομίας Ύδρας και ειρηνοδικείου Πόρου για την αναζήτηση κατηγορουμένων, σημειώματα για την αγορά από την Κυβέρνηση της κορβέτας "Θεμιστοκλής", και τα αναγκαία είδη επί της κορβέτας "Νήσος Σπετσών", επιστολή για τον οργανισμό της κορβέτας "Ψαρά" κ.ά. (1830-1832).
- Απόδειξη παραλαβής σφραγισμένου κιβωτίου από το προξενείο Μάλτας για τον Κ.Κανάρη (Πόρος, 19 Μαΐου 1830).
- Δύο κατάστιχα (ραμμένα με σπάγγο) όπου καταγράφονται υλικά και τροφές που διαχειρίζονταν οι Γ.Ανδρούτζος και Γ.Σαχτούρης στο Ναύσταθμο (1831).
- Κατάσταση (ραμμένο τευχίδιο 19 σελίδων) του υλικού του Ναυστάθμου που παρέλαβε ο Λ.Πινότσης από τη Ναυτική Υπηρεσία όταν επαύθη (Πόρος, 18 Μαΐου 1832).

Υποφάκελος 3.2 Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (1833-1836, 1838)

Η επί των Ναυτικών Γραμματεία της Επικρατείας:

- Δ.Γ.Βούλγαρης προς αντιναύαρχο Σαχτούρη (Ναύπλιο, 17 Φεβρουαρίου 1833): επιστολή και συνημμένο διάταγμα με το οποίο διορίζεται μέλος της Επιτροπής (Κανάρης, Σαχτούρης, Ανδρούτζος) για την εξέταση των σωζομένων σε διάφορα μέρη πλοίων και ζητά έκθεση με στοιχεία για τη δυνατότητα χρησιμοποίησής τους από το Βασιλικό Ναυτικό.
- Ι.Κωλέττης προς αντιναύαρχο Σαχτούρη (Ναύπλιο, 25 Απριλίου 1833): επιστολή και συνημμένο διάταγμα Αντιβασιλείας για σύσταση Επιτροπής προς εξέταση των αξιωματικών του Ναυτικού. [*Πρόεδρος της Επιτροπής ο ναύαρχος Α.Μιαούλης, μέλη οι Γ.Σαχτούρης, Γ.Ανδρούτζος, Α.Ν.Αποστόλου, Κ.Κανάρης, Α.Γ.Κριεζής, Ηλ.Θερμησιώτης*].
- Σμάλτς (C.von Schmaltz) προς πλοίαρχο Α' τάξεως Σαχτούρη (Αθήνα, 17 Ιουλίου 1835). (Τον διορίζει μέλος του Πολεμικού Ναυτικού Συμβουλίου για τη δίκη του πλοίαρχου Καρόλου Βρόμη).
- Σμάλτς προς πρόεδρο του Πολεμικού Συμβουλίου, Σαχτούρη (Αθήνα, 29 Ιουλίου 1835). (Περί της δίκης του Βρόμη).
- Σμάλτς προς την επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 1835). (Περί αξιωματικών και υπαξιωματικών κατά τον ελληνικό Αγώνα).

⁶ Για την ιστορία του Ναυστάθμου βλέπε Ιωάννου Ρούσκα, *Πόρος. Ναύσταθμος και Εκπαιδευτήριο του Πολεμικού Ναυτικού*. Αθήνα, Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, 1989.

- Γ.Κ.Τισαμένος (σύμβουλος διευθυντής) προς πλοιάρχους (Αθήνα, 30 Σεπτεμβρίου 1835 και 29 Ιανουαρίου 1836). (Περί καταστώσεως καταλόγων αξιωματικών και υπαξιωματικών).

- Ι.Ρίζος προς την επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (Αθήνα, 1 και 30 Ιανουαρίου, 12 Φεβρουαρίου 1836). (Περί γνωμοδοτήσεων της Επιτροπής και διαλύσεως αυτής).

- Α.Γ.Κριεζής προς Διευθυντή Βασιλικού Ναυστάθμου (Αθήνα, 15 Ιουλίου 1838). (Περί μεταβάσεως Σαχτούρη με τον Τομπάζη στον Πειραιά).

Ναυτικό Πολεμικό Συμβούλιο:

- Τρία σχέδια εγγράφων του Ναυτοπολεμικού Συμβουλίου, πρόεδρος του οποίου είχε διοριστεί ο Σαχτούρης, προς τη Γραμματεία επί των Ναυτικών σχετικά με τη δίκη του πλοιάρχου Βρώμη (Ιούλιος-Αύγουστος 1835).

Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (Γ.Σαχτούρης, Γ.Ανδρούτζος, Α.Ν.Αποστόλης):

- Σχέδια απαντητικών εγγράφων της Επιτροπής προς τη Γραμματεία επί των Ναυτικών σχετικά με τις αποσταλείσες αναφορές για τις εκδουλεύσεις ναυτικών, τους καταλόγους και τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής για τα ονόματα των ναυτικών που κρίθηκαν άξιοι να συμπεριληφθούν στους ναυτικούς καταλόγους (23 Αυγούστου 1835 - 3 Φεβρουαρίου 1836).

Υποφάκελος 3.3 Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή (1835-1836)

- Ναυτικό Διευθυντήριο [*Διευθυντής είναι ο Α.Μιαούλης ενώ υπογράφουν ο έφορος προσωπικού Κ.Νικόδημος, ο αντισυνταγματάρχης Ναυτικών Επιτελών Α.Ε.Ραζής, ο έφορος του Λιμένος Α.Πινότσης, ο γραμματέας Κ.Κασνάρης*]: έγγραφα του Ναυτικού Διευθυντηρίου προς την “Εξεταστική Επιτροπή των αξίων της τιμής των νομισματοσήμων ναυτικών”, σχετικά με την αποστολή καταστάσεων, αναφορών και εκθέσεων εκδουλεύσεων των ναυτικών για την κατάρτιση καταλόγων αξιωματικών, υπαξιωματικών και ναυτών που θα κριθούν άξιοι της απονομής αριστείου (Πόρος, 5 Ιουλίου - 31 Δεκεμβρίου 1835 και 7 Ιανουαρίου - 20 Φεβρουαρίου 1836).

- Η επί των Ναυτικών Καταλόγων Επιτροπή προς το Ναυτικό Διευθυντήριο: σχέδια απαντητικών επιστολών σχετικά με τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής (Πόρος, 22 Νοεμβρίου 1835 - 14 Φεβρουαρίου 1836).

- Αναφορά του Γ.Κλήσα από τη Μύκονο και επιστολή του Λυκούργου Λογοθέτη προς την Επιτροπή Ναυτικών Εκδουλεύσεων (1835, 1836).

Υποφάκελος 3.4-5 Καταστάσεις ναυτικών

Ονομαστικές καταστάσεις αξιωματικών, υπαξιωματικών και ναυτών, αξίων της τιμής του νομισματοσήμου. [*Οι καταστάσεις περιλαμβάνουν ονοματεπώνυμο, βαθμό, ηλικία, πατρίδα, διαμονή, ναυμαχίες στις οποίες έλαβαν μέρος, ονόματα πλοιάρχων υπό τους οποίους αγωνίστηκαν, χρόνο εκδουλεύσεων, παρατηρήσεις*].

Υποφάκελος 3.6 Εκθέσεις και πιστοποιητικά εκδουλεύσεων ναυτικών κατά τον Αγώνα

- Εκθέσεις των Μιχάλη Κωνστ. Μιχαλόπουλου (Γαλαξείδι), Ιωάννη Καρύδη (Ψαρά), Δημητρίου Θ.Βώκου (Υδρα), Νικολή Κωνσταντή Φιλίνη

(Ψαρά), Δημητρίου Λεονάρδου Μέξη (Σπέτσες), Ηλία Χάρου (Γαλαξειδί), Θεόδωρου Ν.Αθάνου (Ψαρά), Κωνσταντή Παντελέων (Πόρος), Κωνσταντίνου Δ.Κομνηνού (Ψαρά), Νικολάου Σταματίου Φράγκου (Ψαρά), Ιωάννη Μεθενίτη (Υδρα) και των ναυτών Γεωργίου Δημ.Καστριώτη, Ιωάννη Κ.Μαυρομιχάλη, Ανδρέα Θ.Βλαχάκη, Δημητρίου Γ.Κουτούδη, Ιωάννη Ζερβομαρινου.

-Ενδεικτικά και πιστοποιητικά πλοίαρχων για πληρώματα που υπηρέτησαν στο πλοίο τους ή που προσέφεραν άλλη ναυτική υπηρεσία: ο Γεώργιος Σαχτούρης βεβαιώνει για τον Γεώργιο Παλούκη, ο Ιωάννης Παντελής (πλοίαρχος “Αθηνάς”) για τον Παναγιώτη Λαζαρίμο, ο Θεόδωρος Σάντος (πλοίαρχος “Λυκούργου”) για τον Γεώργιο Ματρώζη, ο Αντώνιος Α.Μιαούλης (πλοίαρχος “Ελλάς”) για τον Μανώλη Χ.Θεοφίλου και τα αδέρφια Φραντζέσκο, Ιωάννη, Γεώργιο Δαμιανού Μανού, οι Ν.Γιαννίτζης και Δημ.Ορλώφ για τον Γεώργιο Πράσινο, ο Λάζαρος Πινότζης (πλοίαρχος “Τιμολέοντος”) για τον Σταμάτιο Μυλωνά, ο Ιωάννης Γραϊλλης (πλοίαρχος “Επαμεινώνδα”) για τον Μιχαήλ Δήμα Ρουκουλέ, οι Α.Πιπίνος και Αναγνώστης Πέτρο Ζώτης για τον Χριστόδουλο Χρυσούλη, ο Ιωάννης Τσάπελης για τον Μιχάλη Ελευθερίου και τέλος ανυπόγραφα πιστοποιητικά (πιθανότατα του Σαχτούρη) για τους Ανδρέα Παπαπαύλου, Ι.Γ.Λάτρι, Φραντζέσκο Γ.Μπουντούρη.

Υποφάκελος 3.7 Ναυτικό Διευθυντήριο (1836-1838)

- Έγγραφο του διευθυντή του Ναυτικού Διευθυντηρίου, Γ.Σαχτούρη προς τον διοικητή Ύδρας και προς τον πλοίαρχο Α΄ τάξεως, Γ.Σαχτούρη (ταυτοπροσωπία) με τα οποία κοινοποιεί τη σύσταση Πολεμικού Συμβουλίου για την εκδίκαση του μηχανικού Αλφόνσου Πάρις, την αντικατάσταση του μέλους του Συμβουλίου Εμμ.Κριεζή από τον Ιω.Κιοσσέ και ευχαριστεί τον διευθυντή του Ναυστάθμου για τη συνδρομή του στα μέτρα κατά της πανώλης. Έγγραφο του ελεγκτή Α.Κόλβε προς πλοίαρχους Σαχτούρη και Ανδρούτζο για το υλικό των αποθηκών (1836-1838).
- Κατάλογος υπογραφών του προσωπικού του Ναυστάθμου.
- Απόδειξη πληρωμής χρημάτων, σημείωση λογαριασμού ναυπηγού Ιω. Δρίβα (1837).
- Δύο πληρεξούσια προς Γ.Σαχτούρη για την παραλαβή μισθοδοσίας του σημαιοφόρου Ιωάννη Κωνσταντίδη και του Ν.Βατσαζή (1836).

Υποφάκελος 3.8 Ναυτικά σήματα (1841)

- Ένα φύλλο με σημειώσεις (του Α.Μιαούλη;) που αποτελούν “Προσθήκη εις τα Σενιάλα του αράγματος, των πανιών, τόπων ή λιμένων, του Πολέμου” (χ.χ.) και ένα δίφυλλο με επεξηγήσεις για τα σινιάλα των φανών.
- Δύο τευχίδια (“σηματολογία”) με τα “Σήματα της Ναυτικής Μοίρας του Βασιλείου” της οποίας διευθυντής ήταν ο Κ.Κανάρης, όπου καταγράφονται τα ναυτικά σήματα ως εξής: “Α΄ σήματα, Β΄ σήματα ερωταποκρίσεως, Γ΄ ονοματολογία τόπων ή λιμένων, Δ΄ πυξίδος να οδηγήσει πλοίων και να ερωτήση, Ε΄ βασιλικά πλοία”.

Υποφάκελος 3.9 Προσωπικά, οικογενειακά, οικονομικά κ.ά. (1826-1840)

- Πληρωμές καϊκιού Σαχτούρη (Ιανουάριος 1829).

- Κόττερο “Άγιος Γεώργιος”: συμφωνητικό μεταξύ συνιδιοκτητών κοπτότερου (Γ.Σαχτούρη και πλοιάρχου Ιωάννη Κωνσταντίδη) για την ελευθερία του πλοιάρχου να ναυτολογεί, να ναυλώνει και να πωλήσει το πλοίο, λογαριασμοί και αποδείξεις (1832).
- Κατάσταση κατασκευής τρεχαντηριού “Ευαγγελισμός”, συνιδιοκτησίας Σαχτούρη - Αθαν.Μεθενίτη και πληρωμές “σερμαγιάς” (1838-1839).
- Σοληνάρι (παραχωρηθείσα εθνική γη στον Σαχτούρη εκτάσεως 150 στρεμμάτων): κατάλογοι παραγωγής προϊόντων για πληρωμή της δεκάτης (1837-1839).
- Ομολογίες δανεισμού σερμαγιάς από τον Σαχτούρη (1830, 1837).
- Οικία Πόρου: αποδείξεις ενοικίου σπιτιού ιδιοκτησίας Αλέξανδρου Κολοκούβαρου, όπου έμενε ο Σαχτούρης, μία απόδειξη πληρωμής φόρου στον δήμο Καλαυρίας για δικαίωμα αναγερθησομένης οικίας Σαχτούρη (1837-1838).
- Λογαριασμός Γκίκα Ιω.Μαρίνη για τη συνοδεία των παιδιών του Σαχτούρη και του Μιαούλη στο Μόναχο (1830).
- Ωδή για την άφιξη του Όθωνα, αφιερωμένη από τον υγειονόμο Πόρου, Ιωάννη Μάη στον διευθυντή του Ναυστάθμου, Γ. Σαχτούρη (1833).
- Δίπλωμα Σαχτούρη ως μέλους στην Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία (1840).

Δημήτριος Δ. Σαχτούρης ⁷ (αδελφός Γεωργίου), 1826-1848

- Διοριστήρια έγγραφα: η Ναυτική Υπηρεσία τον διορίζει πλοίαρχο Β΄τάξεως στον εθνικό στόλο (1830), προσωρινό αρχηγό του δικρότου “Εμμανουήλ” (1832), το Ναυτικό Διευθυντήριο πλοίαρχο Γ΄τάξεως στο Β.Ναυτικό (1835) και επιστάτη οικοδομής Ναυστάθμου (1848).
- Αγορά ζευγολατιού στα Ήρια (στον Κάτω Ναχαγιέ επαρχίας Ναυπλίου): αντίγραφο δηλοποίησης υπουργείου Οικονομίας για την πώληση του ζευγολατιού στους Γκίκα Μπόταση, Εμμανουήλ Ξένο, Νικόλαο Λουριώτη, Λάζαρο Μπούσκο, Μιχαήλ Α.Τσαμαδό, Δαμιανό Χ΄ Δαμιανού, **Δημήτριο Σαχτούρη**, Αναγνώστη Δεδάκκη, Πέτρο Μαρκέζη (1826).
- Ομολογία θαλασσοδανείου (1833).
- Επιτροπικό Γ.Σαχτούρη προς τον αδελφό του Δημήτριο για υπόθεση μεσεγγυημένων ενοικίων μαγαζιού (1835).

Φάκελοι 4-5

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Η αλληλογραφία που περιλαμβάνεται στους παρακάτω φακέλους (4-5) έχει ως ακραίες ημερομηνίες 1824-1840, αλλά καλύπτει κυρίως τα έτη 1825, 1826, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1835, 1836, 1837. Δεν υπάρχουν καθόλου επιστολές για τα έτη 1827 και 1834, ενώ υπάρχουν ελάχιστες (από μία ή περισσότερες) για τα έτη 1824, 1838, 1839, 1840.

Η θεματολογία της αλληλογραφίας περιστρέφεται γύρω από τη δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου, την άφιξη του Κόχραν και του Γκόρντον, τις

⁷ Ο Δημήτριος Σαχτούρης (1789-1869) έλαβε μέρος στη ναυμαχία της Χαλκίδας το 1823 και το 1825 ήταν φρούραρχος Ναυπλίου. Η Ναυτική Υπηρεσία τον διόρισε πλοίαρχο Β΄τάξεως στον εθνικό στόλο το 1830, προσωρινό αρχηγό του δικρότου “Εμμανουήλ” το 1832, ενώ το Ναυτικό Διευθυντήριο το 1835 τον διόρισε πλοίαρχο Γ΄τάξεως στο βασιλικό ναυτικό και αργότερα, το 1848, επιστάτη οικοδομής στο Ναύσταθμο. Είχε κάνει τρεις γάμους: α΄ Μαρία Σκούτη, β΄ Ν.Αθροινού και γ΄ Μπήλιω Ν.Κοκκίνη.

κινήσεις του Φαβιέρου, τα πάθη και τις διχόνοιες του εμφυλίων συγκρούσεων, τη μάχη του Αλμυρού, το λαθρεμπόριο στα φρούρια της Πελοποννήσου, την εκστρατεία του Αμβρακικού κόλπου, τις κινήσεις του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο, την Κρήτη, την αναχώρηση των γαλλικών στρατευμάτων, τη μισθοδοσία και τους προβιβασμούς των ναυτικών, τις εμφύλιες διενέξεις κ.ά.

Φάκελος 4

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1824-1829)

Υποφάκελος 4.1 Επιστολές προς Σαχτούρη (1824-1825)

Βούλγαρης Φραγκίσκος Δ.	Ύδρα	17 Οκτωβρίου	1825
Λαδόπουλος Γεώργιος	Ζάκυνθος	30 Απριλίου 13 Ιουλίου	1825
Μάρκου Αντώνης Ν.	Μονεμβασία	30 Ιουλίου	1825
Μασιάνη Ευθύμιος	Γιουσλαβά	1 Απριλίου	1825
Μιαούλης Ανδρέας	Δάρβεζα. “Άρης”	10 Μαρτίου	1825
Νέοφυτος (καθηγούμενος Πανερμιώτη)		31 Αυγούστου	[1825]
Ράγκος Χρ.	Κάλαμος	22 Ιουνίου	1825
Σακολαφάς Ασλάνης	Βαθύ Σάμου	27 Απριλίου	1825
Σαχτούρης Δημήτριος Δ. (αδελφός Γεωργίου)	Ναύπλιο	27 Ιουνίου 11 Δεκεμβρίου	1825
Σεβαστός Μ. και Λαδόπουλος Γ.	Ζάκυνθος	13, 28 Ιουλίου	1825
Σήνου Γιώργης (έπαρχος Μονεμβασίας)	Μονεμβασία	30 Ιουλίου	1825
Σισίνης Γεώργιος	Γαστούνη	21 Ιουλίου	1825
Σοφούλης Μανόλης (καπετάνιος)	Σάμος	26 Απριλίου	1825
Τζούκας Κωνσταντίνος και λοιποί πατριώτες	Κάλαμος	21 Ιουλίου	1824

Υποφάκελος 4.2 Επιστολές προς Σαχτούρη (1826)

Βούλγαρης Φραγκίσκος Δ.	Ναύπλιο, Ύδρα	6 Μαρτίου 20 Αυγούστου	1826
Γεωργιάδης Σταμάτης (πλοίαρχος “Αχιλλέως”)	Μαραθόκαμπος Σάμου	29 Ιουλίου	1826
Γκιώνης Γκίκας Γ.	Σύρος	24 Ιουλίου	1826
Επιτροπή Εράνου Ύδρας	Ύδρα	19 Μαρτίου	1826
Ζέρβος Ν.	Πεταλά	7 Απριλίου	1826
Θέμελης Δημήτρης	Μεσολόγγι	9 Ιουνίου	1826
Θεοχάρης Κωνσταντής	Σύρα	31 Ιουλίου	1826
Ιεροχριστοδουλίδης Νικόλαος, Ευστράτιος Ιερόπαις	Σάμος	25 Ιουλίου	1826
Ίσκος Ανδρέας, Βέικος Λάμπρος, Ζέρβας Νικόλας	Ναύπλιο	11 Φεβρουαρίου	1826
Κανάρης Κωνσταντής	Σύρα	8/20 Σεπτεμβρίου	1826
Κεφαλά Ανδρέας Ιωάννου	Αίγινα	13 Μαΐου	1826
Κριεζής Αντώνης Ιωάννου	επί του πλοίου “Θεμιστοκλής”, Σύρα	16, 22 Ιουλίου	1826
Κύριλλος Σάμου	--	--	1826
Λαδόπουλος Γεώργιος	Ζάκυνθος	2 Απριλίου	1826
Μακάριος Χ. (ηγούμενος)	Άγιοι Ανάργυροι	15 Μαρτίου	1826
Μελής Γεώργιος	Ποτοκάκι	18 Ιουλίου	1826

Μιαούλης Ανδρέας	περί Σκρόφας	5, 6 Απριλίου	1826
Νέγκα Γεώργιος (πλοίαρχος)	Κολόνες Σάμου	19 Αυγούστου	1826
Ντεντάκης Αναγνώστης	Γαστούνη	19 Ιουλίου	[1826]
Παππά Αντώνιος (;)	--	--	[1826]
Παπουτζάλοβ Αναστάσιος	Ζάκυνθος	30 Μαρτίου	1826
Παρμαξίδης Χριστόδουλος	Μυτιλήνη	11 Αυγούστου	1826
Σαχτούρης Δημήτρης (αδελφός Γεωργίου)	Ναύπλιο	17, 26, 27 Ιουνίου	1826
Σέρρος Ιωάννης	Ζάκυνθος	12 Αυγούστου	1826
Σοφούλης Μανόλης (καπετάνιος)	Βαθύ	4 Μαρτίου	1826
Σπαχής Αναστάσιος (πλοίαρχος)	Βαθύ	18 Αυγούστου	1826
Σπυρομήλιος	Ναύπλιο	15, 25 Ιουνίου	1826
Τσικλητήρας Νικόλαος	από το πλοίο αντιναύαρχου “Αθηνά”	30 Ιουλίου	1826
Χρυσοβελώνης Ιωάννης	Ύδρα	9, 27 Αυγούστου	1826

Υποφάκελος 4.3-7 Επιστολές προς Σαχτούρη (1828)

Αγάπιος ο Βυζαντεύς (πρωτοσύγκελλος)	Κοτριές	4 Απριλίου	1828
Αλεξάνδρου Μιχαήλ (υποπλοίαρχος “Ασπασίας”)	Πόρος	7 Σεπτεμβρίου	1828
Αλεξόπουλος Διονύσιος και Αγαπηνός Αντώνιος	Πρώτη	15 Μαΐου 26 Ιουνίου 2 Ιουλίου 21 Αυγούστου	1828
Βούλγαρης Φραγκίσκος Δ.	Ύδρα	14 Ιουνίου 26 Αυγούστου 8 Δεκεμβρίου	1828
Βούλγαρης Χρήστος (ίππαρχος) Γεωργίου Αναγνώστης (πλοίαρχος “Τιμολέντος”, ανηψιός Μπουκουβάλα)	Ναύπλιο Μεσολόγγι, Γλαρέντζα, Άγιος Σώστης (εκ του πλοίου “Τιμολέων”)	21 Οκτωβρίου 19, 25 Απριλίου 3, 14, 21, 28 Μαΐου 6 Ιουνίου 4, 9, 13, 20 Ιουλίου 6, 13, 15 Αυγούστου	1828 1828
Γιαννίτζης Ν. (πυρπολητής)	Αίγινα	23 Σεπτεμβρίου	1828
Γκιώνης Θεόδωρος και Φωκάς Σταμάτης (καπετάνιοι)	Ύδρα	14 Ιουνίου	1828
Γουδής Δημήτριος Ανδρέου (πλοίαρχος γολέτας “Ελευθερία”)	Εκ του Μεσσηνιακού κόλπου (Αλμυρός)	20 Απριλίου 25 Ιουνίου 19, 29 Ιουλίου	1828
Δέντζελος (στρατηγός)	Λουτράκι	15 Σεπτεμβρίου	1828
Δραγώνας Κωνσταντίνος	Ζάκυνθος	2/14 Απριλίου 1/13 Μαΐου	1828
Ζωγράφου Δημήτριος του Στράτου	Αίγινα	6 Σεπτεμβρίου	1828
Θεοδωρόπουλος Κωνσταντίνος	Ζάκυνθος	7/19, 18 Απριλίου	1828
Θωμάς Νικολής Σουλιότης (ανηψιός Κόστα Μπότζαρη)	Ζάκυνθος	27 Απριλίου	1828
Καλιγόπουλος Κωνσταντής	;	16 Ιουλίου	1828

Καπετανάκης Χριστόδουλος	Πετροβούνιο	7 Σεπτεμβρίου	1828
Καρβελάς Κωνσταντίνος	Ζάκυνθος	19 Ιουνίου	1828
Κιάππε Ιωσήφ	Αίγινα	20 Ιουλίου	1828
Κοντόσταυλος Αλέξανδρος	Μάλτα (εκ του καθαρηρίου)	7 Ιουλίου	1828
Κοτζιάς Κωνσταντίνος Γ. (πλοίαρχος “Αντιζήλου”)		14 Απριλίου 6, 15, 18 Ιουνίου 1, 23 Ιουλίου 28 Αυγούστου 1, 17 Δεκεμβρίου	1828
Κριεζής Γεώργιος Δ.			[1828]
Λαδόπουλος Γεώργιος	Ζάκυνθος	18/30 Απριλίου 5 Μαΐου 10 Ιουνίου	1828
Λαδόπουλος Στυλιανός Γ.	Ζάκυνθος	16/28 Μαΐου 22, 23 Ιουνίου 5 Ιουλίου	1828
Λαμπρόπουλος Παναγιώτης Ι.	Ναυαρίνο, Πρώτη, Γαργαλιάνοι	17 Ιουνίου 14 Ιουλίου 21 Αυγούστου 14 Σεπτεμβρίου	1828
Λάτρις Ιωάννης Γ.	Μεσολόγγι, Πόρος, Πρώτη, Βενέτικο, Αλμυρός, Κορώνη	11, 13, 14 Απριλίου 24, 29 Σεπτεμβρίου	1828
Λαχανάς Δημήτρης	Κοτρίες	11 Ιουνίου	1828
Λιόπουλος Γιώργης	Κοτρίες	16 Ιουνίου	1828
Μαυρομιχάλης Αναστάσιος Π.	Λιμένι Τζίμοβας, Καλαμάτα, Αλμυρός	12 Απριλίου 10, 14 Ιουλίου	1828
Μαυρομιχάλης Αντώνιος	Κοτρίες	5, 12, 20 Ιουνίου 4, 10, 13 Ιουλίου 20 Αυγούστου	1828
Μαυρομιχάλης Γεώργιος	Κοτρίες	15 Ιουνίου	1828
Μαυρομιχάλης Κωνσταντίνος	Άγιος Σώστης, Λιμένι Τζίμοβας	28 Μαΐου 14, 15 Ιουλίου	1828
Μέξης Θεοδωράκης	Ζάκυνθος	9 Ιουνίου	1828
Μούρτζινος Διονύσιος	Μαραθονήσι	7 Απριλίου	1828
Μπεζμπεκάκος Θόδωρος	Μαραθονήσι	8 Σεπτεμβρίου	1828
Μπουκουβάλας Κωνσταντίνος	Σπέτσες	6 Ιουνίου	1828
Μπουντούρης Σταμάτης Ν.	Ζάκυνθος	16 Μαΐου	1828
Νέγκα Παντελής Μ.	Ζάκυνθος	7 Απριλίου	1828
Παπαπάνου Ανδρέας	Βασιλάδι	19 Απριλίου	1828
Παππουτζάλοφ Γεώργιος	Πόρος	14 Ιουνίου	1828
Πιττακός Ιωσήφ	Νέοκαστρο, Πόρος	26 Σεπτεμβρίου 17 Νοεμβρίου	1828
Ρεμπού Παναγιώτης Χ.	Αλμυρός	4 Ιουλίου	1828
Σαχτούρης Δημήτρης	Ναύπλιο	23 Απριλίου	1828
Σπαχής Μανόλης	Ύδρα	2 Ιουνίου 7 Αυγούστου	1828
Σταματελόπουλος Νικήτας	Φρουτζάλα	8, 10, 18 Ιουνίου 20 Αυγούστου	1828
Σωτήρου Αδριανός Α. (πλοίαρχος “Ασπασίας”)	Γολέττα “Ασπασία”	19, 20, 21, 25, 30 Απριλίου	1828

		2, 4, 6, 9, 15, 23, 24 Μαΐου 13 Ιουλίου 21, 27 Αυγούστου 1, 14 Σεπτεμβρίου 29 Οκτωβρίου	
Σωτήρου Αναστάσιος Α. (προσωρινός πλοίαρχος “Ασπασίας”)	Καβογρόσο, Κατάκολο	15 Ιουλίου 6 Αυγούστου	1828
Τσικλητήρας Νικόλαος	Αίγινα, Νεόκαστρο	16, 18 Μαΐου 4 Ιουνίου 12, 18, 24 Ιουλίου 9, 14 Αυγούστου 23 Σεπτεμβρίου	1828
Φαλάγκας Ιωσήφ (πλοίαρχος “Καρτερίας”)	Κανδήλα Ακαρνανίας	5/17 Ιουλίου	1828
Χριστόπουλος Α., Πετζοτής Α. Παυλάκης Γ., Παπαφώτιος (πατριώτες)		10 Ιουνίου	1828

Υποφάκελος 4.8 Επιστολές προς Σαχτούρη (1829)

Αγαλόπουλος Γ.	Ναύπλιο	25 Φεβρουαρίου	1829
Ανυπόγραφο	Πόρος	12 Φεβρουαρίου	1829
Γεωργίου Αναγνώστης, Σωτήρου Αδριανός Αναστασίου, Γουδής Δημητράκης Ανδρέα (πλοίαρχοι)	Σπέτσαις	29 Αυγούστου	1829
Γκίτζα Αναστάσιος Θεοδοσίου	Σύρα	12 Αυγούστου	1829
Δευκαλίων (;) Δημήτρης	Πόρος	19 Αυγούστου	1829
Κουντουριώτης Γεώργιος	Ύδρα	13 Δεκεμβρίου	1829
Λάτρις Ιωάννης Γ.	Ναύπλιο, Σύρα	21 Απριλίου 10 Ιουνίου	1829
Μιαούλης Ανδρέας	επί του δικρότου “Η Ελλάς” απέναντι της Ναυπάκτου	26 Δεκεμβρίου	1829
Πιττακός Ιωσήφ Ε.	Νεόκαστρο	21 Φεβρουαρίου 1 Μαρτίου 9 Απριλίου 20 Ιουνίου 28 Νοεμβρίου	1829
Σωτήρου Αδριανός Α. (πλοίαρχος “Ασπασίας”)	Σπέτσαις	10 Ιανουαρίου 28 Φεβρουαρίου	1829
Τζέπης Νικόλας	Ύδρα	4 Νοεμβρίου	1829
Χ΄ Δαμιανού Ιω.	Ύδρα	17 Αυγούστου	1829

Φάκελος 5 ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ (1830-1840 και αχρονολόγητες)

Υποφάκελοι 5.1-2 Επιστολές προς Σαχτούρη (1830)

A(...)	Αίγινα	18 Αυγούστου	1830
Ανδρούτζος Γεώργιος	(;)	1 Μαρτίου	1830
Αθρινός Ιωάννης (καπετάνιος)	(;) Μαρτίου		1830
Αμβροσιάδης Ι.	Σύρα	2 Σεπτεμβρίου	1830
Βατσαζής Ιωάννης, Νέγκα Γιώργης	Ύδρα	12 Μαΐου	1830
Βούλγαρη Φραντζέσκος Δ.	Ύδρα	3 Ιανουαρίου	1830
Γεροστάθης Κωνσταντίνος	Κορφοί	29 Νοεμβρίου 5, 10 Δεκεμβρίου	1830
Γεωργίου Αναγνώστης, Σωτήρου Αδριανός Α., Γουδή Ιωάννης Α., Πινότζης Σταύρος	Σπέτσαις	2 Ιανουαρίου	1830
Γεωργίου Μιχαήλ	Πόρος	23 Ιουνίου	1830
Γκιώνης Ανδρέας Θ.	Ύδρα	28 Οκτωβρίου	1830
Ιωάννου Φίλιππος	Μυνηχία (Μόναχο)	19 Σεπτεμβρίου	1830
Καμίνης Γεώργιος Β.	Ύδρα	14 Απριλίου	1830
Κανάρης Κωνσταντίνος	Αίγινα, εκ της κορβέτας	7 Απριλίου 20 Οκτωβρίου	1830
Κοκκίνης Νικόλαος	Ύδρα	19 Οκτωβρίου	1830
Κριεζής Αντώνιος Γ.	έξωθεν του Πόρου επί του βρικίου “Επαμεινώνδας”	21 Ιανουαρίου	1830
Κριεμάδης Δημήτριος Γ.	Ταλάντη, εκ του εθνικού βρικίου “ο Κίμβρος”	18 Ιουλίου	1830
Κωνσταντή Σίμος, Κουκιάς Ιωάννης (ναύτες φυλακισμένοι)	φρούριο (;)	25 Ιουνίου	1830
Λάτρης Ιωάννης Γ.	Ναύπλιο	1 Μαρτίου 15 Απριλίου 30 Ιουλίου	1830
Μαδαρός Ιωάννης		6 Ιουλίου	1830
Μεθενίτης Κωνσταντίνος	Ύδρα	10 Ιουλίου	1830
Μιαούλης Ανδρέας	επί του δικρότου “η Ελλάς” απέναντι του Ναυπλίου	28 Φεβρουαρίου	1830
Μιαούλης Δημήτριος Α.	Ναύπλιο	10 Απριλίου	1830
Μπάμπας Κωνσταντίνος (ιδιοκτήτης “Επαμεινώνδα”)	Σπέτσαις	9 Ιουλίου	1830
Μπούτης Μ.	Μύτικας, επί του βρικίου “ο Αντίζηλος”	24 Νοεμβρίου	1830
Ίεγκα Λάζαρος Μ. (γαμπρός Σαχτούρη)	[Ύδρα]	5 Φεβρουαρίου 17 Ιουλίου 15 Σεπτεμβρίου	1830
Νικολάου Αποστόλης (Ψαριανός ναύαρχος)	Αίγινα	2 Ιουνίου	1830

Οικονόμου Αναγνώστης	Ύδρα	26 Ιουλίου 20 Αυγούστου 16 Σεπτεμβρίου	1830
Παλαιολόγος Εμμανουήλ	Ναύπλιο	1 Απριλίου	[1830]
Παπαμανόλης Φ.	Ύδρα	11 Απριλίου	1830
Παπουτζάλοφ Γεώργιος	Μοθώνη	28 Μαρτίου 14 Σεπτεμβρίου	1830
Παπάς Μηνάς	Ταλάντη, επί του ελ.βρικού “ο Κίμβρος”	6 Αυγούστου	1830
Πιπίνος Ανδρέας (πλοίαρχος “Λαίδης Κόδρινγκτων”)	Σύρα, εκ της γολέτας “Λαίδη Κόδρινγκτων”	19 Ιουνίου	1830
Ρομπότζης Τ.	Μαραθονήσι	8 Ιουλίου	1830
Σιλήβεργος Ν.	Ναύπλιο	24 Φεβρουαρίου	1830
Σκαρκάνης Δημήτριος	Ναύπλιο	26 Σεπτεμβρίου	1830
Σταύρου Σωτήρης (αδελφός Γεωργίου)	Ναύπλιο	12 Ιουλίου	1830
Συντήρης Ιωσήφ Γ.	Πόρος, Ναύπλιο	11 Οκτωβρίου 11 Νοεμβρίου	1830
Τσαμαδός Δημήτριος	Ναύπλιο	14 Οκτωβρίου	1830
Τσαμαδός Λάζαρος Δ.	Ύδρα	9 Ιουλίου 22 Αυγούστου 18 Οκτωβρίου	1830
Τσαμαδός Μ.Α.	Ύδρα	16 Αυγούστου 12 Σεπτεμβρίου	1830
Χρυσοβελόνης Ιω.	Σαντορίνη	7 Ιουλίου	1830
Χρυσόγελοσ Ν.	Ναύπλιο	26 Σεπτεμβρίου	1830
Ψαριανού Δημήτρη (χήρα)	Σύρα	10 Ιουλίου	1830

Υποφάκελοι 5.3-4 Επιστολές προς Σαχτούρη (1831)

Ακτενεής (:)	Βόνιτζα	24 Οκτωβρίου	1831
Ανδρούτζος Γεώργιος	επί της κορβέτας “Ψαρρά”, απέναντι Ύδρας	2 Μαρτίου 17, 28 Δεκεμβρίου	1831
Ατζαλάς Σύφε (...) Μανόλης	Πόρος	11 Σεπτεμβρίου	1831
Γιαννίτζης Α.	Αίγινα	26 Μαΐου	1831
Γκιουσερής Ιωάννης	Μαραθονήσι	1 Μαΐου	1831
Δρήτζας Νικόλας	Ναύπακτος, Σπέτζαις	10 Φεβρουαρίου 12 Νοεμβρίου	1831
Κανάρη, Δεσποινού (κουμπάρα, σύζυγος Κωνσταντίνου)	Αίγινα	20 Φεβρουαρίου	1831
Κοκοβίλης Ν. (υποπλοίαρχος “Ψαρρών”)	Μύτικας, επί της κορβέτας “Ψαρρά”	4 Μαΐου	1831
Κουντουριώτης Λάζαρος και Γεώργιος, Ορλάνδος Ι., Βούλγαρης Δ.	Ύδρα	16 Ιουλίου	1831
Μαριγκούνης Κωνσταντίνος	Ίος	21 Φεβρουαρίου	1831
Μεταξάς Ανδρέας Α.	Ναύπλιο	16 Ιουνίου	1831

Μουστοξύδης Χ. (;)	Αίγινα	30 Μαΐου	1831
Μπούτης Μ.	Ναύπλιο, Ταλάντη, επί του βρικίου ο “Αντίζηλος”	30 Μαρτίου 18 Μαΐου	1831
Νέγκα Λάζαρος Μ. (γαμπρός Σαχτούρη)	[Υδρα]	18 Φεβρουαρίου 14 Απριλίου 16 Μαΐου 10 Ιουλίου 17 Δεκεμβρίου	1831
Νικηφόρος ο Πάτιμος (αρχιμανδρίτης)	Ναύπλιο	7 Μαρτίου	1831
Οικονομίδης Δ., Μανσόλας Δ., Σαμπαρέλος Γεώργιος προς “Αδελφούς”	Υδρα	27 Δεκεμβρίου	1831
Παντελέσκος Ιωάννης			[1831]
Παπαδημητρίου Αναγνώστης	Υδρα	9 Ιουνίου	1831
Παπαμανόλης Φ.	Αίγινα	15 Δεκεμβρίου	1831
Παπαρηγόπουλος Ιωάννης	Αθήνα	22 Ιανουαρίου	1831
Πιπίνος Μάνθος	Υδρα	4 Οκτωβρίου	1831
Πιττακός Ιωσήφ Ε.	Ναύπλιο	20 Ιουνίου	1831
Πουλάκος Αντρέας	Πόρος	16 Ιουνίου	1831
Ράπτης Νικόλαος	Λουτράκι, επί της κορβέτας “Ψαρρά”	3 Απριλίου	1831
Ρομπότσης Αναστάσιος		12 Μαρτίου	1831
Σαχτούρης Δημήτριος (αδελφός Γεωργίου)	Υδρα	18 Φεβρουαρίου	1831
Σωτήρου Αδριανός Α.	Σπέτσαις	30 Απριλίου	1831
Τσάπελης Ιωάννης	Μαραθονήσι	14 Αυγούστου 27 Δεκεμβρίου	1831
Χ΄ Αλεξάνδρου Ιωάννης	Αίγινα	26 Ιανουαρίου	1831

Υποφάκελος 5.5 Επιστολές προς Σαχτούρη (1832-1833)

Ανδρούτζος Γεώργιος	Σπέτσαις	5 Απριλίου	1832
Καποδίστριας Α.Κ.	Ναύπλιο	2/14 Ιανουαρίου	1832
Κοροδήμος Ιωάννης Δήμου (;)	Πόρος	6 Απριλίου	1833
Μαρούκας Ιωάννης (πλοίαρχος)	Ναύπλιο	2 Ιουλίου	1833
Μπαχτής Γεώργιος	Αίγινα	5 Ιανουαρίου	1832
Νέγκα Λάζαρος Μ.	[Υδρα]	12 Φεβρουαρίου 13, 15 Μαρτίου	1832
Σαχτούρης Δημήτρης		19 Μαΐου	1833
Σπαχής Μανόλης (πλοίαρχος)	Υδρα	2 Ιανουαρίου 15 Φεβρουαρίου 6 Απριλίου	1832
Σύρμας Νικόλαος Δ.	Σπέτσαις	30 Μαρτίου	1833
Χ΄ Ανδρέου Ν. (χήρα)	Υδρα	19 Μαρτίου	1832

Υποφάκελος 5.6 Επιστολές προς Σαχτούρη στον Πόρο (1835-1836)

Ανδρούτζος Γεώργιος	Σπέτζαις	3 Ιουνίου	1836
Αποστόλου Ι. (πυρπολητής)	Αθήνα	4 Ιανουαρίου	1836
Βώκος Δημήτρης Αντωνίου	Ύδρα	19 Δεκεμβρίου	1836
Βώκος Νικόλαος Δημητρίου	Πόρος	18 Οκτωβρίου	1836
Γκιώνης Α.Θ.	Ύδρα	24 Αυγούστου	1836
Κανάρης Κωνσταντίνος	Πάτρα	17 Αυγούστου	1836
Κλήσας Γ.	Μύκονος	18 Δεκεμβρίου	1835
Κουντουριώτης Λάζαρος	Ύδρα	13, 30 Οκτωβρίου	1836
Κριεζής Αντώνιος Γ.	Αθήνα	31 Μαρτίου 6 Απριλίου 17 Αυγούστου 28 Οκτωβρίου	1836
Λάτρης Ιωάννης Γ.	Σαντορίνη	14 Μαΐου	1835
Μαυροκορδάτος Α.	[Λονδίνο]	8/20 Δεκεμβρίου	1835
Μιαούλης Δ. Α.	Ύδρα	13 Ιουνίου	1836
Νέγκα Λάζαρος Μ.	[Ύδρα]	27 Νοεμβρίου 23 Ιουνίου	1835 1836
Σαχτούρης Δημήτρης	Ύδρα	18 Φεβρουαρίου	1836
Τραχανάς Γκίκας	Χαλκίδα, επί της κανονιοφόρου ο “Κανάρης”	19 Δεκεμβρίου	1835

Υποφάκελος 5.7 Επιστολές προς Σαχτούρη στον Πόρο (1837)

Γιαλούρης Τζουλέκης Γρηγόριος	Σύρα	15 Απριλίου	1837
Γκίκας (;) Α.	Αίγινα	30 Ιουλίου	1837
Κανάρης Κωνσταντίνος	Πάτρα	28 Ιανουαρίου	1837
Κουντουριώτης Λάζαρος	Ύδρα	1 Νοεμβρίου	1837
Κριεζής Αντώνιος Γ.	Αθήνα	4 Ιανουαρίου 10,22,23,30 Μαρτίου 15, 25 Μαΐου 22 Ιουλίου 2, 9 Αυγούστου 1, 23 Σεπτεμβρίου	1837
Μαγκάκης Ε.	Αθήνα	10 Νοεμβρίου	1837
Μανούσος Αναγνώστης (εξάδελφος Σαχτούρη)	Ερμιόνη	20 Ιουλίου 18 Οκτωβρίου	1837
Νικολάκη Νικόλας Π.	Ύδρα	3 Σεπτεμβρίου	1837
Παπαπαύλου Ανδρέας	Ύδρα	31 Ιανουαρίου	1837
Πινότσης Λ.	Ύδρα	4 Απριλίου	1837
Πλάκτιζας Γ.Π.	Αθήνα	8 Σεπτεμβρίου	1837
Ρεβίδης Γ.	Πειραιεύς	14 Μαρτίου	1837
Ροδίτης Νικόλας	Νεόκαστρο	5 Δεκεμβρίου	1837
Ρομπότση Ντέντε (η σύζυγος του)	Ύδρα	12 Μαρτίου	1837
Τζιτζίνιας Ζώρζης	Μασσαλία	21 Οκτωβρίου	1837
Χρυσοβελόνης Ιω.Α.	Σύρα	2 Μαρτίου	1837

Υποφάκελος 5.8 Επιστολές προς Σαχτούρη (1838-1840 και αχρονολόγητες)

Γλυπιτής Κ.			χ.χ.
Κοπκίλης Ιω.Μ.	Σύρος	8 Αυγούστου	1840
Κριεζής Αντώνιος Γ.	Αθήνα	20 Ιανουαρίου 5 Απριλίου	1840
Κυπαρίσσης Π.Δ.	Ναύπλιο	12 Οκτωβρίου	1839
Μεθενίτη Γαρουφαλήνα, (σύζυγος Ελευθερίου)	Ύδρα	27 Ιουλίου	1838
Πανούτζος Γ.Δ.		11 Ιουνίου 7 Δεκεμβρίου	χ.χ.
Παπαμάρκος (;) Ιωάννης Γ.	Ύδρα	7 Μαΐου	χ.χ.
Πούρθης Γιώργος			χ.χ.
Χαλικιόπουλος Ιάκωβος	--	--	χ.χ.
Χριστοφίδης Ηλίας	Πειραιεύς	21 Ιουνίου	1838

Υποφάκελος 5.9 Επιστολές ξένων προς Σαχτούρη (1826-1832)

- **Arnoul**, capitaine du vaisseau "Le Trident" (Baye de Coron, 14 Mai 1828). Γαλλικά.
  - **Bromny, Charles de** (Nauplie, 24 Fevrier 1831). Γαλλικά.
  - **Budsell, J.** (Corfu, 30 September 1828). Αγγλικά, επισυνάπτεται ιταλική μετάφραση.
  - **Church, Richard** (Δραγαμέστο 21 Μαρτίου 1828, Πόρος Ανατολικού 19 Απριλίου 1828, Μύτικας 18 Ιουνίου 1828 -ιταλικά, ιδιόχειρο Church-, Γενικό Στρατηγείο Κανδήλας, 22 Ιουνίου και 5 Ιουλίου 1828). Ελληνικά, ιταλικά.
  - **Gordon, Thomas** (Ζάκυνθος, 1 Αυγούστου 1826). Ελληνικά.
  - **Gropius**, πρέσβης Αυστρίας (Αθήνα, 8/20 Απριλίου 1831, 21 Απριλίου 1831, 29 Απριλίου/11 Μαΐου 1831, Αθήνα [1836]). Ιταλικά, γαλλικά.
  - **Hastings, Frank Abney** (Λουτράκι, επί της Καρτερίας 4/16 Απριλίου, 5/17 Απριλίου 1828). Ελληνικά.
  - **Hoone, J.**, τοποτηρητής άγγλου Αρμοστή (Ζάκυνθος, 12 Απριλίου 1828).
  - **MacGill, Thomas**, πρόξενος (Malta, 13 Maggio, 9 Luglio 1828). Ιταλικά.
  - **Margaria, Antonio e Carlo** (Barcelona 7 Marzo 1818, Idra 3 Maggio 1819). Ιταλικά.
  - **Michell, Fred.**, commander (Navarin, 6 June 1828). Επισυνάπτεται σχέδιο απάντησης Σαχτούρη. Αγγλικά.
  - **Reineck, Ed.**, συνταγματάρχης (Σφακιά, 21 Ιουλίου 1828). Ελληνικά.
  - **Ricord, P.** (Πόρος, 31 Δεκεμβρίου 1832). Ελληνικά.
  - **Schaumbourg, Baron de** (Poros, 30 Marzo 1830). Ιταλικά.
- Σημειώματα και επιστολές διαφόρων ξένων με δυσανάγνωστες υπογραφές.

Υποφάκελος 5.10 Επιστολές Σαχτούρη προς διαφόρους (1826-1831)

- Σαχτούρης προς Φραντζέσκο Βούλγαρη (12 Αυγούστου 1826 και 18 Μαΐου 1828 “εκ του Ελλ. Βρικ. Αθηνά, Αποκλεισμός”). Αντίγραφο επιστολής. (Ειδήσεις για τις κινήσεις του Ιμπραήμ).
- [Μιαούλης και Σαχτούρης] προς βασιλέα [Λουδοβίκο Βαυαρίας] (Ναύπλιο, 24 Φεβρ./8 Μαρτίου 1830). Αντίγραφο επιστολής. (Ευχαριστούν για την εκπαίδευση των γιων τους στο Μόναχο την οποία είχε αναλάβει ο βασιλιάς).
- Σαχτούρης προς Λάζαρο Κουντουριώτη (Πόρος, 1 Δεκεμβρίου 1831). (Θα φροντίσει για τα ρώσικα σχοινιά που ζητά και την αγορά των πανιών).
- Αντιναύαρχος προς καπετάνιους πλοίων ελληνικού στόλου (χ.χ.). Αντίγραφο επιστολής. (Διορισμός δύο πλοίων βαρδακόστα).
- Σαχτούρης προς καπετάν Μανόλη Μπούτη (Πόρος, 6 Ιουλίου 1836). (Να δοθεί άδεια μετάβασης στον Πειραιά στον επιφέροντα την επιστολή).

Υποφάκελος 5.11 Επιστολές τρίτων (1826-1840)

- Κυριάκος Γρηγορίου Κουτσολέντη προς φρούραρχο και προκρίτους επαρχίας Μονεμβασίας (Παλαιόκαστρο, 17 Αυγούστου 1826).
- Νικολάκης Χρηστάκης προς Δημήτρη Γούδο (Άγιος Δημήτριος, 26 Μαρτίου 1828)
- Ιωάννης Αντίοχος Μπούκης προς Αναγνώστη Γεωργίου (Γλαρέντζα, 5 Ιουνίου 1828).
- Δημήτρης Λαχανάς προς καπετάν Διονύσιο Τρουπάκη (Κοτρίες, 11 Ιουνίου 1828).
- Θεοδόσιος Δημητρακ(...) προς Διονύσιο Μούρτζινο (Κοτρίες, 11 Ιουνίου [1828]).
- Γεώργιος Σπανιολάκης (;), γενικός φροντιστής του κατά την Δυτική Ελλάδα στρατοπέδου προς τον πλοίαρχο Νικόλαο Παντελή Νικολάκη (Μύτικας, 4 Ιουλίου 1828).
- Κ.Τζένιας προς τον αυτάδελφό του Κωνσταντίνο Τζένια (Κοιλάδια, 19 Νοεμβρίου 1828).
- Ιω.Βατσαξής και Γεώργιος Δ. Νέγκα προς Λάζαρο Πινότζη και Σταμάτη Φωκά (Ναύπλιο, 30 Μαΐου 1830).
- Ελένη Α.Παρασκευά προς τον εξάδελφό της Μανόλη Δ.Κοτταρά (Υδρα, 21 Ιουλίου 1838).
- Κονδύλω προς το σύζυγό της Ανδρέα Βακιρζή (Υδρα, 8 Απριλίου 1840).

Υποφάκελος 5.12 Οικογενειακή αλληλογραφία (1830-1838)

- Επιστολή Μαρούσας Γκιώνη (σύζυγος Κ.Μαργκούνη) προς τον κουνιάδο της Γ.Σαχτούρη (Υδρα, 17 Ιουλίου 1830).
- Επιστολή Δημητρίου Δ.Γκιώνη προς την αδελφή του Πανούργια (σύζυγο Γεωργίου Σαχτούρη), 20 Ιανουαρίου 1832.
- Επιστολή Α.Θ.Γιαζή προς τον εξάδελφό του Γ.Σαχτούρη (Ναύπλιο, 30 Σεπτεμβρίου 1836).
- Επιστολή Μαρίας παππά Βασιλείου (μετέπειτα συζύγου Μανώλη Σαχτούρη) προς τον κουνιάδο της Γ.Σαχτούρη (Υδρα, 26 Ιουλίου 1833).
- Επιστολή Γεωργίου Σαχτούρη προς τον γιο του Δημήτρη (Πόρος, 3 Φεβρουαρίου 1838).
- Επιστολή Σταμάτη Σαχτούρη προς τον πατέρα του Γεώργιο (Πειραιεύς, 1 Δεκεμβρίου 1838).

Φάκελος 6

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ ⁸(1837-1877)

Υποφάκελος 6.1 Υπηρεσιακά, ναυτικά κ.ά. (1837-1876)

- Έγγραφα υπουργείου Ναυτικών, Διευθυντηρίου Ναυστάθμου, Β' Εθνικής Συνελεύσεως: διορισμός Δημ.Γ.Σαχτούρη στο Πολεμικό Συμβούλιο για τη δίκη του ναύτη Γ.Καμπούρη, πρόσκαιρη διαθεσιμότητα λόγω αλλαγών στο πλοίο "Αριάδνη", δήλωση ηλικίας, ανάκληση σε ενέργεια και διδασκαλία ναυτικών σημάτων στους αξιωματικούς, διορισμός του ως κυβερνήτη του ατμοδρόμωνος "Αμαλία", διαταγή οπλισμού "Αριάδνης" και ναυτολόγησης πληρώματος, μετάθεση και διορισμός υπαξιωματικών, εξέταση ναυτικών διδασκάλων, παράδοση υπολογαγού Πέτρου Λεωτσάκου (1861-1863).
- Ατμοδρόμωνες "Αμαλία" και "Ελλάς": πρωτόκολο παράδοσης ταμείου του πολεμικού πλοίου στον Δ.Γ.Σαχτούρη, ονομαστικός πίνακας πληρώματος "Αμαλίας" στις 13 Οκτωβρίου 1862, αναφορές μελών πληρώματος για την προτροπή του δοκίμου Θ.Βώκου να αποβάλουν από το πλοίο τον κυβερνήτη και για την ευθύνη των καταναλωθέντων καρβούνων, πιστοποιητικό επαναστατικής δράσης για τον Ιωάννη Παντελή (1862).
- Αξιωματικοί του Ναυτικού: νομοσχέδιο (αντίγραφο) περί προβιβασμού των αξιωματικών του Ναυτικού (1852), υπόμνημα τριάντα τριών αξιωματικών περί μορφώσεως του κλάδου (15 Μαρτίου 1863), απάντηση επί του υπομνήματος των αξιωματικών (μονόφυλλο 8 Μαΐου 1863), σχέδιο νόμου περί ενεργείας, διαθεσιμότητας, αργίας κ.λπ. (1863).
- Μεσοβασιλεία: διακήρυξη συμπαράταξης αξιωματικών του Ναυτικού προς τον Στρατό που υποστήριξε την Εθνική Συνέλευση ως μόνη κυρίαρχη (22 Δεκεμβρίου 1862), ημερήσια διαταγή υπουργού Στρατιωτικών Ι.Κλίμακα περί τακτοποιήσεως του στρατού (19 Ιουλίου 1863), αντίγραφο άρθρου για τις εκδηλώσεις πανηγυρισμού στην Ύδρα με την ευκαιρία της άφιξης του Γεωργίου Α' στην Ελλάδα (21 Οκτωβρίου 1863), ποίημα ανυπόγραφο εναντίον του Όθωνα, σκίτσο γελοιογραφίας.
- Δίκη Σαχτούρη (έκρηξη "Αμφιτρίτης"): ένσταση του Σαχτούρη για την εισαγωγή του σε δίκη, απόφαση του Ναυτοδικείου για τη συνέχιση της

⁸ Ο Δημήτριος, γιος του Γεωργίου Σαχτούρη και της Πανούργιας Δημ.Γκιώνη, γεννήθηκε στην Ύδρα στις 13 Ιουλίου 1819. Στάλθηκε μαζί με άλλους νέους και με έξοδα της κυβέρνησης Καποδίστρια το 1830 στο εξωτερικό, όπου στο Μόναχο διδάχθηκε τα εγκύκλια μαθήματα από τον μετέπειτα καθηγητή του Πανεπιστημίου Φίλιππο Ιωάννου και στη συνέχεια στην Αγγλία έλαβε ναυτική εκπαίδευση. Από το 1843 ήταν υποπλοίαρχος και το 1849 εξέδωσε το πρώτο ναυτικό εγχειρίδιο με τίτλο *Οδηγός του Ναυτικού Δοκίμου ή ο Τυφλοσούρτης*. Το 1860 με το βαθμό του πλωτάρχη ήταν κυβερνήτης του "Αμαλία", που μετά την έξωση του Όθωνα μετονομάστηκε σε "Ελλάς", και το 1863 μετέφερε στην Ελλάδα, από την Τουλόν της Γαλλίας, τον βασιλιά Γεώργιο Α'. Ήταν για πολλά χρόνια υπασιστής του βασιλιά και κυβερνήτης της βασιλικής θαλαμηγού "Αμφιτρίτης". Πληρεξούσιος της Ύδρας, υπήρξε μέλος της Β' Εθνικής Συνέλευσης (1862-1864) και διετέλεσε υπουργός Ναυτικών στη βραχύβια κυβέρνηση Α.Μωραΐτινη (20 Δεκεμβρίου 1867 - 24 Ιανουαρίου 1868). Παντρεύτηκε την Μαριγώ Αλεξάνδρου Κριεζή (1828-1897) με την οποία απέκτησαν οκτώ παιδιά: τον Γεώργιο (1849-1870) που πνίγηκε στο ναυάγιο του αγγλικού εκπαιδευτικού θωρηκτού "Captain" στο ακρωτήριο Φινιστέρ, όταν βρισκόταν για μετεκπαίδευση στην Αγγλία, τον Αλέξανδρο (1851-1926), υποναύαρχο και σύζυγο της Στέλλας Ξένου, την Πανούργια-Αικατερίνη (γεν. 1853), τον Αναστάσιο (1855-1857), την Ελένη (γεν. 1857), την Ανέζω (γεν. 1859), την Σοφία (γεν. 1865) και τον Μιχαήλ (γεν. 1869).

διεξαγωγής της δίκης και τη διαγωγή του κυβερνήτη της “Αμφιτρίτης” κατά την έκρηξη της πυριτιδαποθήκης του πλοίου στο Γύθειο (1872).

- Οικονομικά, λογαριασμοί: σημειώσεις πληρωμών για μεταφορές του Ι.Κιοσσέ στον Πόρο, για πληρωμή του δασκάλου του Δ.Σαχτούρη στο Μόναχο, Φίλιππου Ιωάννου, για έξοδα ιματισμού, για ομολογίες στα χέρια του πατέρα του καθώς και βεβαίωση πληρωμής διαφόρων βιβλίων, λογαριασμός δοσοληψίας χρημάτων με τη μητέρα του (1837-1838). Λογαριασμοί εσόδων και αποδείξεις κατά τη διάρκεια του ταξιδιού των βασιλέων στην Κοπεγχάγη (1876).

Υποφάκελος 6.2 Ναυτικά θέματα (1839-1874)

- Ένα ημερολόγιο (διαστ. 19,5x17,5 εκ. βιβλιοδετημένο με περγαμνηνοειδή χάρτη και μπρούτζινο κλείστρο) όπου είναι καταγραμμένα στα ελληνικά και αγγλικά, την περίοδο της εκπαίδευσης του Σαχτούρη στην Αγγλία, διάφορα ναυτικά θέματα όπως: ο νόμος για τη στολή των ναυτικών, οδηγίες για την κατασκευή των πανιών και τις ασκήσεις των πυροβόλων όπλων, σημειώσεις από το ημερολόγιο του αντιναυάρχου Γ.Σαχτούρη (1839).

- Χειρόγραφο Σαχτούρη για τον “Οδηγό του ναυτικού δοκίμου” που εκδόθηκε το 1849 και θεωρείται από τα πρώτα εκπαιδευτικά κείμενα.

- Μηνιαίο δελτίο της Junior Naval Professional Association (τεύχος 29, 1874).

- Δύο κατασκευαστικά σχέδια πλοίων (κάτοψη επιχρωματισμένη και τομή σκαριού με μολύβι).

Υποφάκελος 6.3 Ημερολόγια πλοίων (1846-1874)

Αποσπάσματα ημερολογίων πλοίων στα αγγλικά, ελληνικά και γερμανικά (1846-1847 και 1866-1874).

Υποφάκελος 6.4-5 “Διήγησις ναυτικών συμβάντων”

- Εκτενείς ιστορικές σημειώσεις (12 αυτοσχέδια τευχίδια) του Δ.Γ.Σαχτούρη, οι οποίες έχουν αντληθεί από ιστοριογράφους της Επανάστασης (Σπ.Τρικούπη, Αν.Ορλάνδου, Αντ.Μιαούλη, Ν.Κοτζιά, Δ.Τσαμαδού, Κ.Νικόδημου, Α.Χ.Ανάργυρου, Ημερολόγιο Γ.Σαχτούρη), σχετικές με τα γεγονότα του ναυτικού αγώνα με σκοπό τη σύνταξη χρονολογικού πίνακα των συμβάντων των ετών 1821-1825.

- Βιογραφικά στοιχεία για τον Γ.Δ.Σαχτούρη: χειρόγραφες σημειώσεις του γιου του, αποκόμματα εφημερίδων.

Υποφάκελος 6.6-7 Αλληλογραφία (1862-1877)

- Επιστολές των Γ.Ι.Βατσαξή, Δ.Γρίβα, Επ.Δεληγέωγη, Αλεξ.Καλλιφρονά, Δ.Καλλέργη, Μ.Κ.Κανάρη, Α.Κουμουνδούρου, Π.Κορωναίου, Γ.Μπούμπουλη, Δ.Μπουντούρη, Δ.Κ.Μπρούσκου, Ιω.Α.Οικονόμου, Λουκά Ράλλη, Μ.Ρεβίδη, Μπ.Ρούφου, Ι.Σταματέλλου, Τ.Φιλήμονος σχετικές με τις κινήσεις των πεδινών και ορεινών στα “Ιουνιανά” την περίοδο της Μεσοβασίλειας (1862-1863). Επίσης επιστολές των αδελφών του, Θεμιστοκλή και Νικολάου Σαχτούρη, για θέματα εκμετάλλευσης μεταλλείων, επιστολές Γεωργίου Α΄ και Δ.Παπαδιαμαντόπουλου, Γ.Κανέλλου για τις επισκευές επί της “Αμφιτρίτης”, της συζύγου του Μαριγώς και τηλεγράφημα Βράιλα για το ναυάγιο του αγγλικού εκπαιδευτικού πλοίου “Captain”, στο οποίο πνίγηκε ο γιος του, Γεώργιος Σαχτούρης κ.ά. (1869-1877).

Όδιόακελος 6.8 Ποικίλα

Σημειώσεις γλωσσικές για την αλβανική γλώσσα, έκτακτο παράρτημα *Εφημερίδος Συνελεύσεως* με τα ονόματα πληρεξουσίων, φύλλο αδείας του διαγγελέα του βασιλιά Τ.Βάσσου, αγγελτήριο θανάτου βαρόνου Henri de Testa (πεθερού Βάσσου), σημειώσεις με τις ημερομηνίες των γενεθλίων μελών της βασιλικής οικογένειας κ.ά.

Υποφάκελος 6.9 Εφημερίδες (1860-1873)

Το μέλλον της Πατρίδος (Αθήναι, 9 Απριλίου 1860, αρ. φύλλου 44).
Φως (Αθήναι, 15, 24 Μαρτίου 1860 και 4 Ιουλίου 1860, αρ.φύλλων 34, 42, 118).
Αυγή (Αθήναι, 13, 30 Ιουνίου και 2 Ιουλίου 1860, αρ.φύλλων 645, 654, 655).
Παλιγγενεσία (Αθήναι, 22 Ιουνίου 1863, αρ.φύλλου 167).
Νέα Εφημερίς (τμήμα φύλλου χ.χ.).

Φάκελος 7 ΚΑΤΑΛΟΓΙΑ ΜΕΛΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΑΧΤΟΥΡΗ (1845-1958)**Υποφάκελος 7.1 Σταμάτης και Θεμιστοκλής Σαχτούρης (1845-1879)****Σταμάτης**

- Άδεια υπουργείου Ναυτικών προς τον πλοίαρχο της γολέτας “Ο Ναυτίλος”, αίτηση Στ.Γ.Σαχτούρη προς υπουργείο Οικονομικών για παραλαβή βοήθηματος από τον αδελφό του, σχέδιο επιστολής προς έλληνα πρόξενο (επί της γαλλικής κορβέτας La Creole όδς Ἄπείόδς), δύο επιστολές (1845-1873).

Θεμιστοκλής

- Αλληλογραφία: επιστολές των Νικολάου και Ανδρέα Δεληγιάννη, Ε.Κεχαγιά, των αδελφών του Νικόλαου, Μιλτιάδη, Δημήτρη και των συγγενών του Η.Λεμπέση, Ελένης Μ.Σαχτούρη, Μ.Καταρά, Α.Κοσκορόζη (1869-1879).
 - Σχέδια συμφωνητικών περί κατοχής μεριδίων σε διάφορα μεταλλεία.
 - Κατάστιχο όπου καταγράφονται οι αριθμοί συμβολαίων και οι μεριδιούχοι στα μεταλλεία Αντιπάρου, Σεριφου, Ερμιόνης, Μήλου, Ίου, Σαμπόρεζας, Φηρών, Νάξου.
 - Φύλλα τοπικών εφημερίδων Σύρου και Ναυπλίου του 1873 (*Εθνικόν Μέλλον, Ο Συνταγματικός Έλλην, Αργολίς, Καρτερία, Πανόπη*), στις οποίες δημοσιεύονται οι διακηρύξεις των νομαρχών για παραχωρήσεις μεταλλείων.

Υποφάκελος 7.2 Αλέξανδρος Δημητρίου Σαχτούρης (1873-1925)

- Ψηφοδέλτιο του Σαχτούρη ως υποψηφίου βουλευτή Αττικοβοιωτίας, απογραφή προικίων ειδών Πανούργιας-Αικατερίνης (θυγατέρας Δημ.Σαχτούρη) και απολογισμός διαχείρισης χορηγήματος Ταμείου χηρών και ορφανών και ενοικίων οικίας ναυάρχου Δημητρίου Σαχτούρη. Επίσης, πιστοποιητικό βαπτίσεως και εγγραφής στο μητρώο αρρένων του

γιου του Δημητρίου, μία επιστολή του πατέρα του, τρεις επιστολές σχετικές με τη στρατιωτική υπηρεσία του γιου του, ιδιόχειρος διαθήκη Αλεξάνδρου Δ.Σαχτούρη (1873-1925).

- Φωτογραφίες (αντίγραφα) Δημητρίου Γ.Σαχτούρη και των γιων του Γεωργίου και Αλεξάνδρου.

Υποφάκελος 7.3 Δημήτριος Αλεξάνδρου Σαχτούρης (1909-1958)

- Πιστοποιητικά κ.ά.: άδεια οπλοφορίας για κυνήγι, πιστοποιητικό ποινικού μητρώου, δίπλωμα απονομής μεταλλίου, φύλλα μητρώου Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων και υπουργείου Στρατιωτικών, αντίγραφα ληξιαρχικής πράξης γάμου, ιδιόχειρη διαθήκη (1909-1958).

- Συνταξιοδοτικά: διπλώματα απονομής στρατιωτικής σύνταξης και αποφάσεις Ελεγκτικού Συνεδρίου περί αυξήσεως συντάξεως (1935-1966).

- Αλληλογραφία: τρεις επιστολές του πατέρα του Αλέξανδρου, μία του κουνιάδου του Ε.Π.Κουράκου, ένα δελτάριο του Μίκη Μελά και απόκομμα για την κηδεία του, μία επιστολή του βουλευτή Δ.Αναγνωστόπουλου, τηλεγράφημα του Tom Sachtouris (1920-1934).

- Ποικίλα: διάφορα έγγραφα και αποδείξεις σχετικά με την κατοικία του Δημ. Α. Σαχτούρη στην οδό Κέκροπος 42 στην Καλλιθέα.

- Φύλλα *Εφημερίδος Κυβερνήσεως* τα οποία περιλαμβάνουν διατάγματα του υπουργείου Στρατιωτικών (1919-1946).

- Διονυσία Δημητρίου Σαχτούρη: τρία τετράδια μουσικής, πιστοποιητικό και αίτηση προς ληξιαρχείο Πειραιά για διόρθωση ηλικίας γεννήσεως (1938-1953).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία, που παρουσιάζεται κατά χρονολογία έκδοσης, είναι ενδεικτική και χρησιμοποιήθηκε για την πλαισίωση της επεξεργασίας του αρχείου.

- Χ΄ Αναργύρου Ανάργυρος Ανδρέου, *Τα Σπετσιώτικα, ήτοι συλλογή ιστορικών εγγράφων και υπομνημάτων αφορώντων τα κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821, αρυσθείσα εκ των αρχείων της νήσου Σπετσών, συμπληρωθείσα δε εκ των του κράτους αρχείων και άλλων πηγών.* Αθήνησι, τυπογραφείον Δ.Α.Μαυρομμάτη, 1861.

- Νικόδημος Κωνσταντίνος, *Υπόμνημα της νήσου Ψαρών.* Τόμοι Α΄-Β΄. Αθήνησι, τυπογραφείον Δ.Α.Μαυρομμάτη, 1862.

- Ορλάνδος Αναστάσιος, *Ναυτικά, ήτοι ιστορία των κατά τον υπέρ αναξαρτησίας της Ελλάδος αγώνα πεπραγμένων υπό των τριών ναυτικών νήσων, ιδίως δε των Σπετσών.* Τόμοι Α΄-Β΄. Εν Αθήναις, εκ του τυπογραφείου Χ.Ν.Φιλαδελφείως, 1869.

- Σαχτούρης Γεώργιος, *Ιστορικά ημερολόγια του ναυτικού αγώνος του 1821.* Εκ των πρωτοτύπων ημερολογίων αυτού. Εκδότης Σπυρ.Κουσουλίνος. Εν Αθήναις, τυπογραφείον και βιβλιοπωλείον Κουσουλίνου και Αθανασιάδου, 1890.

- Φωκάς Δημήτριος, *Χρονικά του ελληνικού Β.Ναυτικού, 1833-1873.* Αθήνα, Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, 1923.

- Λιγνός Αντώνιος, *Αρχείον της κοινότητος Ύδρας, 1778-1832.* Τόμος ΙΑ΄-ΙΒ΄. Εν Πειραιεί, τύποις Μιχ.Σ.Ελευθερίου, 1929-1930.

- Ακαδημία Αθηνών. Κέντρον Ερεύνης του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού. *Αρχείον Ψαρών, 1821-1827.* Εκδιδόμενον υπό του Βασ. Βλ. Σφυρόερα. Τόμος Α΄, έγγραφα ετών 1821-1824. Αθήναι 1974. (Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, 7).

- Ακαδημία Αθηνών. Κέντρον Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού. Γεωργίου Ψύλλα, *Απομνημονεύματα του βίου μου.* Εισαγωγή Νικ.Λούρου. Έκδοσις και σημειώσεις Ελευθ.Πρεβελάκη. Αθήναι, 1974. (Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας, 8).

- Φακίδης Ιωάννης, *Ιστορία της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων (1845-1973).* Αθήναι, 1975.

- Ρούσκας Ιωάννης, *Πόρος. Ναύσταθμος και Εκπαιδευτήριον του Πολεμικού Ναυτικού.* Αθήνα, Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, 1989.

- *567 ημέρες στο Αιγαίο. Γεωργίου Σαχτούρη. Ημερολόγιο του πολεμικού ιστιοφόρου "Αθηνά", 1824-1827.* Έρευνα-Επιμέλεια κειμένων-Σχόλια Δημήτρης Σαπρανίδης. Αθήνα, Βεργίνα, 1997.

ΑΡΧΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΑΧΤΟΥΡΗ
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Επιμέλεια
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΒΑΡΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ
Ε.Λ.Ι.Α.
Αθήνα 2000